

Maria Heikkinen

”Olihan se tietenki aikamoinen muutos”

Kasvatusalan opiskelijoiden kokemuksia
kotoa poismuutosta ja itsenäistymisestä

Kandidaatin tutkielma

Aikuiskasvatustiede

Kevät 2013

Kasvatustieteen laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Heikkinen, Maria. ”Olihan se tietenkin aikamoinen muutos”. Kasvatusalan opiskelijoiden kokemuksia kotoa poismuutosta ja itsenäistymisestä. Aikuiskasvatustieteen kandidaatin tutkielma. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen laitos, 2013. 40 sivua. 1 liite. Julkaisematon.

Tässä tutkimuksessa tarkoituksena oli lähestyä nuoren kotoa poismuuttoa ja itsenäistymistä yksilöllisten kokemusten avulla, jolloin oli mahdollista tavoittaa ilmiön monimuotoisuus. Aineistonkeruumenetelmänä toimi puolistrukturoitu teemahaastattelu. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina viidelle kasvatusalan opiskelijalle, jotka olivat muuttaneet viime syksynä pois kotoa ja aloittaneet opiskelunsa Jyväskylän yliopistossa. Tutkittavat olivat 19-21 -vuotiaita naisia. Haastattelukysymysten avulla tutkittavaa aihetta lähestyttiin eri teemoja käyttäen, jotka käsittelivät muun muassa kotoa poismuuttoa, perhesuhteita ja perheeltä saatua tukea sekä itsenäistymistä ja siihen liittyneitä vaikeuksia. Saatu aineisto analysoitiin aineistolähtöisesti.

Tulokset osoittivat, että kotoa poismuuton vaihe oli ollut jokaisella tutkittavalla yksilöllinen. Siihen oli liittynyt uuteen tilanteeseen sopeutumista ja muutoksia perhesuhteissa. Osalla tutkittavista muuttoon oli liittynyt haastavia asioita, jotka koskivat esimerkiksi huolta lapsuudenkotiin jääneistä perheenjäsenistä ja pelkoa yksin jäämisestä tai pärjäämistä omillaan. Perheen rooli nuoren elämässä korostui eri teemoja käsiteltäessä, mikä kertoi perheen ja perheeltä saatavan tuen tärkeydestä siirryttäessä itsenäisempään elämään. Viiden tutkittavan määritelmät itsenäistymisestä näyttäytyivät hyvin samankaltaisina aineistossa, mikä osoitti ilmiön yleistä luonnetta. Itsenäistymiseen liittyi vastuun ottamista itsestä ja omista päätöksistä. Tuloksissa selvisi merkittävänä asiana se, että taloudellinen puoli oli olennaisessa asemassa nuoren muuttaessa omilleen sekä siinä, miten hän koki pärjäävänsä itsenäisesti. Opiskelijat kertoivat olevansa vielä tiiviissä yhteydessä lapsuudenkotiinsa, mikä vahvisti sitä, ettei kotoa poismuutto tarkoittanut perhesuhteiden katkeamista, vaan niiden rakentumista uudella tavalla. Tutkittavat pitivät muuttoa myös tärkeänä asiana siksi, että tämän jälkeen he olivat voineet tehdä elämässään asioita, jotka olivat edistäneet itsenäistymistä ja aikuisempaan elämään siirtymistä.

Avainsanat: kotoa poismuuton kokemus, itsenäistyminen, perhesuhteet, teemahaastattelu

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 ITSENÄISTYMINEN	2
2.1 Mitä itsenäistymisellä tarkoitetaan?	2
2.1.1 Itsenäistyminen kehityspsykologisesta näkökulmasta	3
2.1.2 Sosiologinen näkökulma itsenäistymiseen ja kotoa poismuuttoon	4
2.2 Itsenäistyminen nuoren elämässä	6
2.2.1 Itsenäistyminen ja identiteetti	6
2.2.2 Yliopisto-opiskelu ja itsenäistyminen	8
2.3 Itsenäistymisen kautta aikuisuuteen	9
3 KOTI JA ITSENÄISTYVÄ NUORI	10
3.1 Vanhempien ja nuoren välinen vuorovaikutussuhde	10
3.2 Vanhempien ja nuoren välisen suhteen muutos nuoren kotoa poismuuton jälkeen	11
3.3 Itsenäistymisen ja irrottautumisen vaikeus	13
3.4 Perheen tarjoama tuki itsenäistyvälle nuorelle	15
4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ	17
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	18
5.1 Kohderyhmä ja sen valinta	18
5.2 Aineistonkeruumenetelmä	19
5.3 Aineiston keruun käytännön toteuttaminen	20
5.4 Aineiston analyysi	21
6 TULOKSET	23
6.1 Nuoren perhesuhteet ja perheeltä saatu tuki	23
6.2 Kotoa poismuutto ja tunteet	26
6.3 Opiskelu ja itsenäistyminen	28
6.4 Itsenäistyminen ja sen tuoma ilo	29
7 POHDINTA	33
7.1 Johtopäätökset	33
7.1.1 Perhesuhteet ja perheeltä saadun tuen merkitys	33
7.1.2 Itsenäistymisen ihanuus ja kurjuus	34
7.1.3 Opiskelijoiden kokemus itsenäistymisestä	35
7.2 Tutkimuksen luotettavuus	36

7.3 Tutkimuksen arviointia ja jatkotutkimusehdotukset	38
LÄHTEET	41
LIITE 1: Haastattelurunko	44

1 JOHDANTO

Kotoa poismuutto on tapahtuma, joka aloittaa nuoren elämässä uuden vaiheen. Muistan siihen liittyneen iloa itsenäisen elämän aloittamisesta, mutta myös haikeutta ja pelkoja omasta pärjäämisestä. Haikeutta aiheutti tunne lapsuudenkodista ja vanhemmista luopumisesta. Perheen merkitys on säilynyt kotoa poismuutosta huolimatta, mutta asiat ovat kuitenkin muuttuneet. On ollut aika pärjätä yksin ja ottaa vastuuta eri tavalla kuin ennen. Kotoa poismuuttoa ja itsenäistymistä voitaisiin tarkastella ilmiöinä, jotka näyttäytyvät samankaltaisina tapahtumina ihmisten elämässä. Tässä tutkimuksessa olen kuitenkin halunnut jättää ajatuksen muuton ja itsenäistymisen itsestään selvyydestä ja sen samankaltaisuudesta ihmisten välillä pois. Tarkoitukseni on keskittyä näkökulmiin, jotka korostavat ilmiöiden subjektiivisuutta ja vaihtelevuutta. Tutkimuksen yhtenä osa-alueena ovat muuttoon ja itsenäisen elämän aloittamiseen liittyvät pelot. Ne saatetaan häivyttää yleisestä keskustelusta asioina, joita ei välttämättä oleteta nuorilla olevan. Olisi tärkeää ottaa huomioon se, ettei kotoa poismuutto aina suju luontevasti, vaan siihen voi liittyä myös vaikeuksia. ”Pelkään pahoin, että useat mielenterveyden ongelmat johtuvat siitä, että nuori jää liian pian yksin” toteaa psykologian emeritaprofessori Lea Pulkkinen (Keskisuomalainen, 2.5.2013). Nuorten pahoinvointi on ajankohtainen aihe, johon voitaisiin puuttua tukemalla ja auttamalla nuorta kotoa poismuuton ja itsenäistymisen vaiheessa, jolloin riski yksin jäämiseen on suuri.

Luopumisesta ja vaikeuksista huolimatta kotoa poismuutto ja itsenäistyminen laajentavat ja rikastuttavat nuoren elämää. Haasteiden ohella tarkoitukseni oli saada tietoa opiskelijoiden ajatuksista ja tuntemuksista, jotka liittyvät kotoa lähdön tuomiin uusiin mahdollisuuksiin. Tutkimuksen päämääränä on siis ollut kuvata lapsuudenkodista lähtemistä ja itsenäiseen elämään siirtymistä viiden henkilön omakohtaisten kokemusten avulla. Tutkittavien kokemusten välillä oli yhtäältä eroavaisuuksia, jotka johtuivat nuoren yksilöllisestä suhtautumisesta muuttoon, perhesuhteista, aiemmista elämäkokemuksista sekä muuttoon liittyneistä vaikeuksista. Toisaalta heidän välillään esiintyi myös samankaltaisuutta, joka korostui erityisesti tutkittavien määritellesä itsenäistymiseen liittyviä asioita. Tutkimuksessa käytetty aineisto kerättiin puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla viideltä kasvatusalan opiskelijalta, jotka olivat muuttaneet viime syksynä pois kotoa. Teemat toimivat pohjana erilaisten aiheiden käsittelemiselle, jonka jälkeen oli mahdollista muodostaa näkemys nuoren kotoa poismuuton ja itsenäistymisen kokemuksista.

2 ITSENÄISTYMINEN

2.1 Mitä itsenäistymisellä tarkoitetaan?

Itsenäistyminen voidaan nähdä joksikin tulemisen vaiheena. Irtautuessaan lapsuudenperheestään nuori joutuu kohtaamaan erilaisia rooli siirtymiä ja kehitystehtäviä, jotka voidaan liittää aikuisuuteen siirtymiseen. Itsenäistyminen voidaan kuitenkin nähdä myös nuorena olemisen vaiheena. Elämän eri vaiheita on mahdollista lähestyä elämänkaari-käsitteen avulla, joka Levinsonin ym. (1978) mukaan jakautuu neljään eri ikäkauteen: lapsuuteen ja nuoruuteen (0–17 v.), varhaiseen aikuisuuteen (17–40 v.), keski-ikään (40–60 v.) ja myöhäiseen aikuisikään (60– v.). Näiden ikäkausien vaihtuessa yksilö käy lävitse siirtymävaiheen, jonka jälkeen ikäkaudelle tyypillinen elämänrakenne lujittuu, mutta vain muuttuakseen seuraavassa siirtymävaiheessa uudelleen. (Martikainen 2006, 15.) Tässä tutkimuksessa keskityn varhaisen aikuisuuden alkuvaiheessa tapahtuvaan itsenäistymiseen liittyen kotoa poismuuton vaiheeseen ja opiskelun aloittamiseen yliopistossa. Haastateltavien kokemusten avulla pyrkimyksenä on ymmärtää, millä tavoin kotoa poismuutto suuntaa nuoren itsenäistymistä ja aikuisuuteen siirtymistä.

Pulkkinen (2010, 161) osoittaa, kuinka siirtyminen voidaan Arnettin (2000) mielestä määritellä kolmen pääkriteerin avulla: vastuun ottaminen omasta itsestä, itsenäinen päätöksenteko ja taloudellinen itsenäisyys. Taloudelliset ja sosiaaliset muutokset teollistuneissa maissa ovat viime vuosikymmeninä pitkittäneet nuorten riippuvuutta vanhemmista ja siirtäneet ikää, jolloin useimmat nuoret kykenevät ottamaan itsenäiseen elämään ja aikuisuuteen sisältyvän vastuun. Arnett esittää myös ajatuksen siitä, kuinka nuorten saattaa olla vaikea kokea aikuisuutta ennen kuin he ovat hankkineet pysyvän asunnon, saattaneet opintonsa loppuun, löytäneet työpaikan ja menneet naimisiin tai ainakin solmineet pitkäaikaisen parisuhteen. Näiden kriteerien perusteella aikuisuuden saavuttaminen voi olla koko elämän kestävä prosessi, johon liittyy yksilön henkilökohtaisia ajatusten ja tunteiden muutoksia, mutta myös siirtymistä roolista toiseen yhteiskunnassa. Hoikkala (1993, 228) esittää ajatuksen siitä, että aikuistuminen on vakiintumista, kun taas nuoruuden etsimisellä on jokin selvä kohde. Etsimisen kohteena on aikuisen asema ja siihen liittyvät sosiaalipsykologiset ominaisuudet, kuten järkevyys ja vastuullisuus. Hoikkalan mukaan nuoruuden tekojen

voidaan siis nähdä ilmentävän liikettä ja muutosta vastakohtana aikuisuuden tekojen staattisuudelle ja pysyvyydelle, jopa pysähdykselle.

2.1.1 Kehityspsykologinen näkökulma itsenäistymiseen

Amerikkalainen Robert J. Havighurst (1953) on luonut kehitystehtävä-käsitteen, jolla hän pyrkii vastaamaan kysymyksiin siitä, miten yksilön kasvu ja kehitys nivoutuvat ympäristön eli perheen, yhteiskunnan, koulun ja toveripiirin vaatimuksiin, rajoituksiin ja tarpeisiin (Kuusinen 1995, 311). Kehityspsykologisesta näkökulmasta tarkasteltuna itsenäistyminen voidaan nähdä ikään liittyvänä kehitystehtävänä, jonka jokainen ihminen käy läpi samankaltaisena ja samaan aikaan elämässään. Havighurstin (1948, 1973) mukaan kehitystehtävät heijastavat biologisia muutoksia, sosiaalisia rooleja, normeja, odotuksia ja henkilökohtaisia tavoitteita, ja niiden merkityksellinen suorittaminen tuottaa onnellisuutta ja edistää uusien kehitystehtävien täyttämistä (Pulkkinen 2010, 166).

Aikuisuuteen siirtyessään yksilön olisi siis suoritettava itsenäistymiseen liittyvät tehtävät ja täytettävä yhteiskunnan, lähipiirin ja nuoren itsensä asettamat odotukset. Tehtävinä voidaan pitää muun muassa itsenäistymistä lapsuudenkodista ja emotionaalisen riippumattomuuden saavuttamista omista vanhemmista, ammatin hankkimista ja työelämään siirtymistä, toimeentulon turvaamista sekä parisuhteen muodostamista. Nämä tavoitteet on mahdollista liittää sekä nuoruuden että aikuisuuden kehitystehtäviin, koska nykyisin aikuisuuteen siirtyminen on pidentynyt ja yksilöllistynyt. Hurrelmannin (1989) mielestä on vaikea havaita, mihin nuoruus loppuu ja mistä aikuisuus alkaa, sillä ihmisen elämänkaaressa eri vaiheet ja siirtymät ovat sulautuneet toisiinsa. Vaiheesta toiseen siirtyminen riippuu ennen kaikkea yksilön henkilökohtaisista ratkaisuista suhteessa yhteiskunnallisiin rakenteisiin, eikä niinkään kronologisesta iästä. (Rönkä 1992, 6.)

Siitä huolimatta, että nuori tekee itse omat ratkaisunsa, voi itsenäistymisen kehitystehtävään liittyvien tavoitteiden saavuttaminen tai saavuttamattomuus aiheuttaa paineita, koska yhteiskunnan ja yhteisön asettamat normit ja arvot ovat läsnä jokapäiväisessä elämässämme. Nuoren täytyy ottaa huomioon myös yhteiskunnan tarjoamat mahdollisuudet itsenäistymiseen. Erilaiset mahdollisuudet saattavat korostua esimerkiksi oman asunnon löytämisessä ja hankkimisessa tai opiskelupaikan saamisessa. Kaikilla ei välttämättä ole varaa muuttaa pois kotoa, eikä

opiskelupaikankaan saaminen ole aina itsestään selvää. Itsenäistyvältä nuorelta vaaditaan siis tasapainottelua omien ja yhteiskunnan tavoitteiden välillä. Itsenäistyminen ja aikuisuuteen siirtyminen ovat kuitenkin muutakin kuin asetettujen tavoitteiden saavuttamista, vaikka kehityspsykologinen suuntaus sitä korostaakin. Dunderfeltin (1998, 105) mielestä Havighurstin esittämät kehitystehtävät voidaan nähdä sosiaalisina ja yhteiskunnallisina haasteina, mutta aikuisuuteen ja itsenäiseen elämään siirtymiseen liittyy nuoren itsensä kohtaamiseen liittyviä tehtäviä. Lisäksi Dunderfelt korostaa individuaation näkökulmaa, jonka mukaan tähän vaiheeseen kuuluu myös yksilölle itselleen erityisen tärkeitä sisäisiä muutospaineita, kuten persoonallisuuden uudelleen muokkaamista, opittujen asenteiden, arvojen ja toimintamallien kohtaamista sekä oman yksilöllisen minuuden etsintää.

Raitanen (2001, 200) esittää, että kehitystehtävien näkökulmasta varhaisaikuisen on tärkeää kehittää omalta tuntuva arvomaailma, joka opastaa oman maailmankatsomuksen rakentamisessa. Kroger (2000, 140) määrittelee varhaisaikuisuuden sekä kronologisen iän että psykologisten tehtävien mukaan. Silloin yksilö saavuttaa ja vakiinnuttaa ammatillisen ja sosiaalisen roolinsa sekä toteuttaa oman elämänsä merkityksellistä filosofiaa. Itsenäistyessään nuori saa siis toimia vapaammin kuin ennen nojautuen omaan arvomaailmaansa, mutta toisaalta hän joutuu myös ottamaan vastuuta elämästään uudella tavalla kotoa poismuuton jälkeen. Aikuisuus edellyttää taitoa käyttää vapautta oikein ja kykyä ottaa vastuuta itsestä ja tulevaisuudesta esimerkiksi suorittamalla opiskelut loppuun ja hankkimalla työpaikan. Raitasen (2001, 205) mukaan vapauden oikeanlainen käyttäminen edellyttää elämänhallintaa, jossa yksilön sekä saadut että hankitut kyvyt ja kompetenssit kohtaavat niin ympäristön antaman tuen kuin sen asettamat vaatimukset, haasteet ja odotuksetkin.

2.1.2 Sosiologinen näkökulma itsenäistymiseen

Sosiologiassa itsenäistymistä ja aikuistumista on Dionin (1985) ajatusten mukaisesti tarkasteltu roolisiirtymien ja rooliodotusten käsitteiden avulla, jolloin aikuistuminen voidaan liittää kiinteästi yhteiskunnalliseen ja historialliseen ympäristöönsä (Rönkä 1992, 2). Roolisiirtymät ovat lähellä kehityspsykologian teorian mukaisia kehitystehtäviä, joiden läpikäyminen tietyssä vaiheessa on suositeltavaa ja normien mukaista. Kehittyessään ja kypsyessään nuorelta aletaan odottaa erilaisia asioita, jolloin hänen roolinsa yhteisössä ja yhteiskunnassa muuttuu, ja nuori siirtyy vaiheesta ja

roolista toiseen. Lazarus (1984) ja Pearlin (1983) esittävät, että rooleihin siirtymisen ja rooleista luopumisen ajankohdat ovat hyvin merkityksellisiä muutoksiin sopeutumisessa. Silloin kun muutokset tapahtuvat ennakoitun aikataulun mukaan, niihin on helpompi sopeutua. (Rönkä 1992, 7.) Kaikki eivät muuta pois kotoa ja lähde opiskelemaan tai aloita parisuhdetta ja perusta perhettä samaan aikaan, vaan aikuistuminen ja itsenäistyminen ovat hyvin yksilöllisiä prosesseja. Myös Raitanen (2001, 195) muistuttaa, että roolien huomioon ottaminen ei vielä vastaa kysymykseen siitä, omaksutaanko yhteiskunnalliset prosessit passiivisesti vai valitaanko ratkaisut aktiivisesti.

Itsenäistymisen yksilöllisyys voi tuntua vaikealta, jos yksilö kokee olevansa muita edellä tai jäljessä erilaisiin rooleihin siirtymisessä ja niiden omaksumisessa. Ajankohta on siis olennainen asia sen vuoksi, että yksilön on mahdollista saada tukea muilta, jos he ovat hänen kanssaan suurin piirtein samassa vaiheessa. Raitanen (2001) on sitä mieltä, että ajankohdan lisäksi ”oikea” aikuisuus on kiinteässä yhteydessä yhteiskuntaan kiinnittymisen ja täysivaltaisen kansalaisuuden kanssa. Valtio on ohjannut yksilöiden elämäntulkua sosiaalis-taloudellisilla tavoitemalleilla, jotka ovat liittyneet muun muassa opiskeluun, sosiaaliturvaan, asumiseen, palkkatyöhön ja perheiden työnjakoon. Koulutuksessa on ollut mallina yhden, elinikäisen ammatin hankkiminen, omistusasuminen ja perheideologiassa on Mäki-Kulmalan (1989) mukaan noudatettu protestanttista mallia. (Raitanen 2001, 202.)

Tänä päivänä perinteiden valta on hiipunut, eikä valtiokaan kykene säätelemään yksilön elämää ja päätöksiä niin kuin ennen. Beck (1992) toteaa, että modernisaation edetessä yhteiskunnan kollektiiviset merkityslähteet ovat heikentyneet, ja merkitysten luominen on siirtynyt yksilön itsensä tehtäväksi (Raitanen 2001, 203). Myös Frank Freud (2004) korostaa traditioiden ja sosiaalisten normien murenemistä, joka on johtanut elämän painopisteen siirtymisen yksilön sisäiseen maailmaan sosiaalisen maailman sijaan (Aapola & Ketokivi 2005, 20). Riippuvuus muista ihmisistä on siis vähentynyt yksilöllisyyden korostuessa, mutta tässä piilee myös vaara. Yhteisöllisyyden menettäessä voimaansa tilalle on tullut epävarmuutta, yksinäisyyttä, keskeneräisyyttä ja syrjäytymistä. Siksi olisi tärkeää nähdä itsenäistymis- ja aikuistumisvaiheessa olevat nuoret, jotka tarvitsevat tukea tässä prosessissa tehdessään elämäänsä koskevia päätöksiä ja ratkaisuja.

2.2 Itsenäistyminen nuoren elämässä

Itsenäistymisellä lapsuudenkodista ja vanhemmista ajatellaan usein olevan päämäärä, aikuisuus. Tässä prosessissa olennaista on aikuistuvan nuoren identiteetin kehitys, joka on vahvasti yhteydessä siihen, minkälainen yksilön aikuisuudesta ja tulevaisuudesta lopulta rakentuu. Erikson kuvaa ihmisen persoonallisuuden ja identiteetin kehitystä kahdeksan vaiheen tai pikemminkin psykososiaalisen kriisin avulla. Ihminen siis kohtaa elämän edetessä uusia sopeutumisvaatimuksia, jotka aiheuttavat psykososiaalisen kriisin. Tämän kriisin ratkaisu tapahtuu tiiviissä vuorovaikutuksessa sosiaalisen kontekstin kanssa. Elämänvaiheesta riippuen sosiaalinen konteksti on erilainen: lapsuudessa perhe, nuoruudessa koulu ja toveripiiri, aikuisuudessa työelämä. (Koski & Moore 2001, 7.) Siitä huolimatta, että sosiaalinen konteksti laajenee nuoruudessa ja aikuisuudessa erityisesti opiskelun, ystäväpiirin ja lopulta työelämän osalta, jatkaa myös perhe olennaisena osana yksilön elämässä.

Itsenäistymisen ja aikuistumisen vaiheessa rakennetulla identiteetillä on ratkaiseva merkitys, kun ajatellaan nuoren aikuisen hyvinvointia ja hänen mahdollisuuksiaan ohjata elämäänsä. Vakaa identiteetti on tärkeä myös sosiaalisille suhteille, jotka mahdollistavat perheen perustamisen ja työelämässä pärjäämisen tulevaisuudessa. Myös Tight (1996) korostaa ihmisen henkistä kasvua ja kypsyyttä aikuisuuden ymmärtämisessä verrattuna ikäkategorioiden kehitystehtävien normatiivisiin lähtökohtiin. Tällöin aikuinen erottuu ei-aikuisesta erityisesti kyvyssään yhdistää henkilökohtaisen onnensa pyrkimys yhteisöllisen hyvän saavuttamiseen. (Koski & Moore 2001, 10.) Aikuisen ja aikuistuvan nuoren välillä voidaan siis pitää ratkaisevana erona sitä, kuinka nuori saattaa ajatella kapea-alaisesti vain omien tuntemustensa ja halujensa kautta, kun taas aikuisen ajatusmaailma käsittää laajemman yhteisöllisemmän näkökulman.

2.2.1 Itsenäistyminen ja identiteetti

Nuoren itsenäistyminen ja identiteetin kehitys ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Identiteetti voidaan Krogerin (1989, 6) mielestä määritellä tasapainoksi itsen ja muiden välillä, jolloin kykenemme erottamaan itsemme muista ja muodostamaan persoonallisen identiteettimme. Se muotoutuu ja uusiutuu koko ihmisen elämän ajan, mutta perusta,

jonka päällä elämän aikana tapahtuva muotoutuminen voi tapahtua, luodaan nuoruudessa. Erilaisten valintojen ja kokeilujen avulla nuori voi sitoutua hänelle tärkeisiin asioihin, ja rakentaa elämäänsä vanhemmista irtautumisen jälkeen omilla ratkaisuillaan. Eriksonin (1968) kehittämän teorian mukaan identiteetti voi muodostua ainoastaan toisiaan seuraavien vaiheiden kautta, joista ensimmäinen on lapsuudessa koettu tunne itsestä, mikä edellyttää turvallista kiintymyssuhdetta vanhempaan, jolloin lapsi voi nähdä itsensä erillisenä yksilönä vanhemmastaan. Tämän jälkeen lapsi yksilöllistyy huomatessaan olevansa taidoiltaan, kiinnostuksenkohteiltaan ja arvoiltaan erilainen kuin leikkikaverinsa. Näiden kahden vaiheen jälkeen ihmisen on mahdollista luoda yksilöllinen identiteetti sosiaalisessa kehityksessä. (Kroger 1989, 15.)

Erikson (1968) korostaa teoriassaan identiteetin rakentumisesta, että identiteetin tajuaminen on tärkeä kehityssaavutus. Nuori on kyennyt integroimaan lapsuusvuosiensa kehitysasteet yhtenäiseksi, harmoniseksi kokonaisuudeksi omassa persoonassaan (Rantala 1975, 15-16). Vakaan identiteetin rakentuminen luo itsenäistyvän nuoren elämään jatkuvuutta ja antaa tunteen omien valintojen merkityksellisyydestä. Nuoren on identiteetin perustan luomisen jälkeen myös mahdollista suunnitella tukevaisuuttaan omilla valinnoillaan. Tulevaisuuden suunnittelu ja eteenpäin katsominen edellyttävät sitä, että lapsuuden ja murrosiän tapahtumat on käsitelty ja hyväksytty osaksi yksilön identiteettiä. Good ja Adams (2008) esittävät, että myös myönteinen ja kannustava oppimisympäristö ja akateemiset saavutukset ovat avuksi, sillä opiskelijan ja yliopiston toimintaympäristön välinen vuorovaikutus muokkaa ja rakentaa opiskelijan identiteettiä (Kouvo, Lairio ja Puukari 2009, 445.)

Nuoruuteen ja aikuisuuteen siirtymiseen liittyvien kehitysvaiheiden läpikäymisessä yksilöllä on mahdollisuus löytää todellinen persoonallisuutensa ja yksilöllisyytensä, kun hän tekee itsenäisiä valintoja ja ratkaisuja suunnaten elämäänsä haluamaansa suuntaan. Tie todellisen itsensä löytämiseen ei kuitenkaan ole helppo tai nopea, eikä se välttämättä tapahdu kotoa irtautumisen vaiheessa, vaan se todennäköisesti kestää koko loppuelämän. Raitanen (2001, 191) esittää, että Eriksonin (1968) teorian mukaan tärkein kehitysvaihe on yksilöllisen minäidentiteetin ja yhteisöllisen roolihämmennyksen välisen kuilun ylittäminen siten, että elämän perusvoimaksi nousee minän aitouden tunne. Irtautuessaan perheestään nuori rakentaa yksilöllistä minäidentiteettiään siten, että hän tekee itsenäisiä valintoja koskien esimerkiksi opiskelupaikan valintaa ja itsenäistä asumista. Tässä prosessissa vanhemmat ovat läsnä perheen erilaisten arvojen ja tapojen välityksellä, jotka suuntaavat nuoren valintoja. Olennaista on itsenäistyvän

nuoren hallinnan tunne siitä, että hän kykenee saavuttamaan asettamiaan tavoitteita ja suuntaamaan elämäänsä toivomallaan tavalla.

2.2.2 Yliopisto-opiskelu ja itsenäistyminen

Kotoa poismuuton kokevat myös ammattikorkeakoulussa, ammattikoulussa ja muissa oppilaitoksissa aloittavat opiskelijat, mutta tässä tutkimuksessa olen keskittynyt itsenäistymisen vaiheeseen liittyen yliopisto-opintojen aloittamiseen. Tutkittavat henkilöt ovat muuttaneet uudelle paikkakunnalle ja aloittaneet oman itsenäisen elämän rakentamisen uudessa ympäristössä. Kouvo, Lairio ja Puukari (2009, 444) tuovat esille sen, että siirtyminen uuteen toimintaympäristöön ja yliopisto-opintojen aloittaminen edellyttävät opiskelijalta oman identiteetin ja toimintatapojen uudelleen arviointia. ”Opiskelu yliopistossa on monella tapaa merkityksellinen ajanjakso, sillä yksilö rakentaa silloin perustaa erilaisille elämänalueille, kuten työlle, perheelle ja muille ihmissuhteille. Yliopisto-opinnot ovat tärkeä vaihe sekä koulutuksen kautta syntyvän opiskelijaidentiteetin, akateemisen identiteetin että tulevan työelämään siirtymisen ja ammatillisen identiteetin rakentumisessa”, Kouvo ym. (2009, 444) toteavat.

Muutto omilleen ja opintojen aloittaminen samaan aikaan vaativat nuorelta sopeutumista. Arnettin (2000) rakentuvan aikuisuuden käsite voidaan yhdistää opiskeluun, joka on opiskelijalle psyykkisen kehittymisen ja aikuistumisen aikaa. Buote ym. (2007) korostavat edelleen, että rakentuva aikuisuus on aikaa, jolloin monet nuoret siirtyvät sosiaalisiin ympäristöihin aloittaessaan yliopisto-opinnot ja liikkuaan eri toimintaympäristöjen välillä. (Kouvo ym. 2009, 444.) Näin ollen opiskelun aloittaminen edistää myös osaltaan itsenäistymisprosessia, kun yksilöltä vaaditaan yhä kehittyneempiä suunnittelu- ja ajatusmalleja.

Opiskeleminen ja uusien opiskelutovereiden saaminen voivat helpottaa itsenäistymistä, koska monet opiskelijoista ovat syksyllä ensimmäisen opiskeluvuoden alkaessa samanlaisessa tilanteessa muuttaessaan uudelle paikkakunnalle. Muilta opiskelijoilta voi saada tukea, turvaa ja mallia siitä, mitä itsenäistymiseen ja aikuistumiseen kuuluu. Myös Christie, Tett, Cree, Hounsell ja McCune (2008), Graham (2008) sekä Griffiths, Winstanley ja Gabriel (2005) korostavat opiskelijoiden aikaisempaa moninaisemman toimintaympäristön merkitystä: ”Emotionaalisesti siirtymä yliopistoon saattaa olla verrattavissa kulttuurishokkiin, sillä opiskelija ei välttämättä tunnista häneen kohdistuvia odotuksia. Yliopistoon siirtyminen merkitsee

aiemman tutun opiskelijaidentiteetin katoamista ja itseohjautuvuuden korostumista.” (Kouvo ym. 2009, 444.) Näin ollen on huomattavaa, että itsenäistyvä nuori joutuu kohtaamaan sekä henkilökohtaisen muutoksen elämässään muuttaessaan omilleen että uudenlaisen opiskelukulttuurin ja sosiaaliseen ympäristön.

2.3 Itsenäistymisen kautta aikuisuuteen

Tässä tutkimuksessa painopiste on nuoren itsenäistymisen vaiheessa liittyen kotoa poismuuttoon, mutta itsenäistymisellä voidaan nähdä olevan myös päämäärä, aikuisuus. Itsenäistyessään nuori on siirtymässä aikuisuuteen ja siihen liittyviin kehitystehtäviin. Pulkkinen (2010, 160) mukaan aikuisuus voidaan määritellä erilaisten vaiheiden avulla, joita ovat varhaisaikuisuus (noin 20-vuotiaasta 40-vuotiaaksi), keskiakuisuus tai suomen kielessä paremmin tunnettu keski-ikäisyys (noin 40-vuotiaasta 65-vuotiaaksi) sekä myöhäsaikuisuuden ikävaiheet. Tässä tutkimuksessa keskityn kuitenkin Arnettin (2000) rakentuvan aikuisuuden (noin 19-vuotiaasta 25-vuotiaaksi) käsitteeseen liittyvään ikäkauteen, joka erottaa nuoruuden ja aikuisuuden toisistaan (Pulkinen 2010, 161). Iän lisäksi aikuisuus voidaan määritellä tutkijoiden mukaan useiden eri kriteerien avulla. Saksalaisen Heinzjan ja amerikkalaisen Shanahanin mukaan onnistunut työllistyminen on kriteerinä onnistuneelle aikuisuuden siirtymälle. Amerikkalainen Larson taas pitää parisuhdetta aikuisuuden kriteerinä. Lisäksi professori Wayne Osgood, Penn State yliopistosta USA:sta, esittää viisi aikuisuuden kriteeriä: parisuhde, asuminen, vanhemmuus, työllistyminen ja koulutus. (Salmela-Aro 2007, 225-226.) Näiden kriteerien toteutuminen on kuitenkin hyvin yksilöllistä yksilön elämässä, eikä niiden ajankohtaa tai järjestystä voi välttämättä ennustaa etukäteen. On mahdollista pohtia sitä, voiko aikuisuudelle nykyään enää asettaa tiettyjä kriteereitä tai normeja. Myös Nikanderin (1999) sekä Antikaisen, Rinteen ja Kosken (2000) mielestä aikuisuus näyttää muuttuneen tai tulleen kyseenalaiseksi jälkimodernin yhteiskunnan murroksissa (Koski & Moore 2001, 5).

Dunderfelt (1998, 109) kirjoittaa: ”Nuoren aikuisen elämä on hyvin itsekeskeistä, vaikka hän ei sitä itse pysty hahmottamaan tai myöntämään. Kokeminen on pitkälti omien tunnelmien ja mielikuvien varassa. Tehokasta on se, mikä *tuntuu* tehokkaalta.” Parikymppisenä mahdollisuudet tuntuvat rajattomilta, ja varhaisaikuinen kokeilee ja tekee sitä, mikä juuri silloin tuntuu hyvältä. Kotoa poismuuton jälkeen nuori saattaa

kokea olevansa valmis aloittamaan aikuisen elämän. Dunderfeltin (1998, 109) ajatusten mukaan kaksikymmenvuotiaan kokemusmaailman tasapaino on useimmissa tapauksessa kuitenkin vielä saavuttamatta, ja nuorella voi olla paljon pelkoja liittyen omaan itseensä, menestymiseen ja aikuisuuden ihanteiden täyttämisen mahdottomuuteen. Uuteen elämänvaiheeseen mukautuminen alkaa kuitenkin jo kolmannelle vuosikymmenelle siirryttäessä, jolloin itsekeskeisyyden tilalle alkaa tulla ajatuksia ja toiveita omasta perheestä sekä parisuhteen vakiinnuttamisesta.

3 KOTI JA ITSENÄISTYVÄ NUORI

3.1 Vanhempien ja nuoren välinen vuorovaikutussuhde

Vanhempien ja nuoren välinen vuorovaikutussuhde on olennaisessa osassa tarkasteltaessa nuoren kotoa lähtöä ja itsenäistymistä. Nurmi (2010, 145) osoittaa, että vanhempien ja nuoren välistä vuorovaikutussuhdetta on mahdollista lähestyä Collinsin ja Laursenin (2004) esittämien viiden näkökulman kautta. Ensimmäinen näkökulma liittyy vuorovaikutuksen sisältöön eli siihen, mitä asioita vuorovaikutuksessa käsitellään. Toinen näkökulma tarkastelee vuorovaikutuksen rakennetta, jolla tarkoitetaan viestien ja informaation vaihdon peräkkäistä tapahtumakulkua. Kolmantena on vuorovaikutuksen laatu eli herkkyyys toisen viesteille ja toiminnalle. Neljäs näkökulma on läheisyys, jolla taas tarkoitetaan sitä, kuinka paljon vanhempi ja nuori vaikuttavat toisiinsa. Viimeisessä näkökulmassa tarkastelun kohteena ovat konfliktit eli erilaisten ristiriitojen määrä nuoren ja vanhemman suhteessa. Nämä erilaiset näkökulmat ovat läsnä nuoren ja vanhempien välisessä vuorovaikutuksessa nuoren itsenäistyessä ja muuttaessa pois kotoa. On hyvin todennäköistä, että vuorovaikutussuhteessa tapahtuu muutoksia, kun ei enää asutakaan samassa taloudessa. Näitä muutoksia olen myös halunnut tutkimuksessani lähteä haastattelujen avulla tutkimaan.

Riippumatta nuoren itsenäistymisen aiheuttamista muutoksista vuorovaikutuksessa, on vanhempien ja nuoren välisen suhteen perusta luotu jo lapsuudessa. Nuoren asuessa omillaan vanhempi ja nuori eivät määrällisesti ole enää niin paljon tekemissä, mutta laadullisesti suhde voi pysyä hyvinkin samanlaisena johtuen juurikin lapsuudessa muodostetusta kiintymyssuhteesta ja sen laadusta. Lyytisen, Eklundin ja Laakson (2008,

61) mielestä kiintymyssuhde-käsitteen taustalla on ajatus siitä, että lapsen optimaalinen sosio-emotionaalinen kehitys on riippuvainen ympäristöstä, joka vastaa hänen sosiaaliin ja emotionaaliin tarpeisiinsa. Täten on ratkaisevaa, että nuorelle on jo lapsuudessa välittynyt kokemus siitä, että on hyväksyttävää ilmaista tunteita toisille ihmisille, jolloin he myös vastaavat näin tunteisiin tarkoituksenmukaisella tavalla. Tämä edistää myönteisen minäkuvan ja itsetunnon muodostumista, jotka ovat tärkeitä ominaisuuksia itsenäistymisprosessissa.

Hurmeen (2008, 148-149) mukaan perhe vaikuttaa nuoreen vanhemman ja nuoren välillä vallitsevan biologisen siteen kautta, johon liittyy voimakas molemminpuolinen kiintymys. Kiintymyssuhteella on Hurmeen mielestä myös motivoiva vaikutus, mikä tarkoittaa sitä, että vanhemmat vaikuttavat lapseensa joko suorasti tai epäsuorasti antamiensa mallien avulla. Itsenäistymisprosessin aikana myös nuori toimii sekä tiedostaen että tiedostamattaan kasvatuksessa saamiensa ja vanhempiensa antamien esimerkkien mukaisesti, vaikka tekeekin itsenäisiä päätöksiä ja ratkaisuja. Itsenäistyvästä nuoresta saattaa ajoittain tuntua siltä, että hän haluaa irrottautua täysin vanhemmistaan, eikä halua heidän vaikuttavan elämäänsä millään tavoin. Herrasen ja Harisen (2008, 7) mukaan perhe merkitsee yleensä vahvoja sosiaalisia siteitä, jotka eivät salli tai mahdollista anonyymisyyttä, yksinoloa ja vain itselle tai henkilökohtaisille ystäville elämistä. Perhesidokset eivät myöskään perustu valituille suhteille, ja vahvat sosiaaliset pakkositeet saattavat estää tai ainakin jarruttaa aikuisille tyypillisten omaehtoisten suhteiden muodostumista. On totta, että perheen toimivuus edellyttää toisten huomioon ottamista ja sitoutumista toisiin, mutta samalla on mahdollista rakentaa omaa yksilöllisyyttään ja tavoitella henkilökohtaisia tavoitteitaan. Tämä vaatii toisilta perheenjäseniltä tukea ja tilan antamista. Kotoa poismuuton jälkeen yksilöstä saattaa kuitenkin tuntua siltä, että nyt hänellä on vihdoinkin aikaa ja tilaa itselleen sekä omalle elämälleen.

3.2 Vanhempien ja nuoren välisen suhteen muutos nuoren kotoa poismuuton jälkeen

Nuoren aikuistuesssa tärkeiksi sosiaalisiksi suhteiksi muodostuvat erityisesti suhteet ystäviin, tyttö- ja poikaystäviin tai puolisoihin. Nuoren tähänastisen elämän tärkein suhde on kuitenkin ollut vanhempien ja lapsen välinen suhde, joka säilyttää asemansa

myös uusien suhteiden rinnalla. Sekä vanhemmat että nuori joutuvat kohtaamaan suuren muutoksen elämässään, kun nuori muuttaa pois kotoa. Myös kotiin jäävien nuorempien sisarusten ja itsenäistyvän nuoren välinen suhde saa uusia muotoja. Tapahtuma herättää kaikissa osapuolissa monenlaisia tunteita, sekä toivoa että haikeutta. Kotoa poismuutto on kuitenkin välttämätön osa itsenäistymisessä. Adams & Jones (1983), Enright ym. (1980) ja Silverberg & Steinberg (1987) esittävät, että nuoren yksilöllistyminen ja itsenäistyminen voivat mahdollistua täysin vain silloin, kun perhe kykenee tukemaan ja rohkaisemaan nuorta tässä prosessissa. Pipp ym. (1985) huomauttavat, että tutkimukset ovat osoittaneet, että verrattuna kaikkiin muihin ikävaiheisiin yleensä vasta myöhäisessä aikuisiässä suhde vanhempiin on kaikista positiivisin. Tutkijoiden mukaan suhteen vahvistuminen on puolustuskeino irtautumiseen ja itsenäisyyteen liittyviä pelkoja vastaan. (Kroger 1989, 73.) Joka tapauksessa on mahdollista, että nuoren ja vanhempien suhde parantuu nuoren muutettua pois kotoa, kun molemmat saavat etäisyyttä toisiinsa murrosiän kuohunnan ja tiiviin yhdessä asumisen jälkeen.

Riippumattomuutta vanhemmista aletaan rakentaa erityisesti murrosiän aikana, mutta sitä harjoitellaan osittain myös jo lapsuudessa. Lerner (2004) esittää, että nuoren itsenäistyminen vaikuttaa erityisesti vanhemman ja nuoren väliseen suhteeseen, mutta tämä suhde voi muuttua myös koko elämän ajan vanhempien ja lapsen käyttäytymisen myötä. Siksi on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että myös vanhemmat muuttuvat ajan kuluessa, ja tämä vaikuttaa osaltaan nuoren kokemuksiin itsenäistymisestä ja aikuistumisesta. (Galambos & Kotylak 2012, 25.) Nuoren ja vanhempien suhteessa tapahtuvat muutokset ovat hyvin yksilöllisiä perheestä ja sen tilanteesta riippuen. Galambosin ja Kotylakin (2012, 31) mukaan tutkimukset osoittavat pysyvyyttä vanhempien ja lapsen välisessä suhteessa sekä nuoren siirtyessä aikuisuuteen että aikuisuuden aikana, vaikka suhde joka tapauksessa muotoutuu erilaiseksi elämän aikana.

Goldscheiderin ja Goldscheiderin (1999, 2) mukaan vanhemmat ja nuori näkevät kotoa poismuuton merkittävänä alkuna sille ajalle, jolloin lapset eivät ole enää ”lapsia”. Tästä lähtien nuori määrittelee roolinsa uudestaan nuorena aikuisena, vaikka suhde vanhempiin ei päätykään kotoa poismuuttoon. Useimmiten lasten rakkaus ja kunnioitus vanhempiaan kohtaan säilyy, ja he palaavat kotiinsa auttamaan ikääntyviä vanhempiaan. Vanhemmat ovat elämän tärkeimpiä ihmisiä usein vielä aikuisuudessakin. Ovathan vanhemmat ja lapsi kiinnittyneet toisiinsa jo lapsen syntymästä ja kiintymyssuhteen muodostumisesta lähtien.

3.3 Itsenäistymisen ja irrottautumisen vaikeus

Salonen (2005) ja Raitanen (2001) tuovat esille, että lapsuudenperheestä irrottautuminen on kulttuurissamme määrittynyt itsestään selvästi tavoiteltavaksi asiaksi. Näin ollen oikea-aikainen irtautuminen lapsuuden perheestä konkretisoituu kotoa poismuuttamisena. Se on siis aikuistuvan yksilön velvollisuus, jolla hän osoittaa riippumattomuutensa ja halunsa *itsenäistyä, aikuistua ja aloittaa oma aikuinen elämä*. (Herranen & Harinen 2008, 6.) Irtautuminen vanhemmista ja kotoa poismuutto ovat siis yksilön velvollisuuksia, jotka mahdollistavat aikuisuuteen siirtymisen ja elämässä etenemisen. Tunne itsenäistymisen velvollisuudesta voi myös asettaa paineita itsenäistyvän nuoren harteille. Dunderfelt (1998, 108) liittää itsenäistymiseen liittyvän vaikeuden odotusten ja todellisuuden välillä olevaan ristiriitaan. Nuoren toiveet itsenäisen elämän sisällöstä eivät välttämättä kohtaa todellisuuden kanssa kotoa poismuuton jälkeen.

Ongelmat voivat korostua erityisesti ensimmäisenä vuotena, kun kaikki on uutta ja yksilöltä vaaditaan sopeutumista. Nuori voi kuitenkin säädellä muutoksen aiheuttamia tunteitaan erilaisista lähestymistapojen avulla, joita Kokkosen (1997, 193) mukaan ovat kehityksellinen, ongelmakeskeinen ja persoonallisuuspsykologinen. Kehityksellinen näkökulma korostaa tunteiden säätelyn tunne-elämää eheyttävää vaikutusta, kun taas ongelmakeskeinen lähestymistapa keskittyy tunteiden säätelyssä esiintyviin puutteisiin ja niiden kielteisiin seurauksiin. Persoonallisuuspsykologinen näkökulma puolestaan painottaa yksilön persoonallisuuden ja erilaisten tunteiden säätelyyn liittyvien tapojen välistä yhteyttä. Kokemus kotoa poismuuton aiheuttamasta muutoksesta riippuu siis paljolti yksilöstä itsestään ja hänen temperamenttinsa suuntaamasta tavastaan reagoida uuteen tilanteeseen. Tunteiden säätelyn tarvetta voi aiheuttaa esimerkiksi uusi asumismuoto, joka tekee muuton kokemisesta yksilöllisen riippuen siitä, muuttaako yksilö asumaan yksin, kaverin, tuntemattomien kämppekavereiden, poika- tai tyttöystävän tai kenties puolison kanssa. Yksilön kokemukseen muuttuneesta asumismuodosta ja mahdollisista uusista asuintovereista vaikuttavat esimerkiksi nuoren temperamentti, kasvatus ja kokemukset lapsuudenperheessä sekä muissa sosiaalisissa suhteissa. Näiden muutosten keskellä tunne-elämän eheyden säilyttäminen on tärkeää hyvinvoinnin kannalta, ja tässä prosessissa nuoren läheiset voivat osaltaan olla läsnä.

Vanhempien huomasta itsenäiseen elämään siirtyminen voi tuntua hankalalta erityisesti silloin, jos ei ole tottunut esimerkiksi päivittäiseen ruoanlaittoon ja

taloudellisista asioista huolehtimiseen. Itsenäinen selviytyminen ja asuminen voivat tuntua vaikeilta asioilta, jolloin kotona asuminen saattaa pitkittyä, eikä vanhemmista osata päästää irti tai toisaalta vanhemmat eivät osaa päästää lapsestaan irti. Raitanen (2001, 99) esittää, että kotona asuminen saattaa olla nuoren mielestä myös onnistunut ratkaisu silloin, kun lapsuudenkodissa on riittävästi tilaa, siellä kunnioitetaan omaa rauhaa, se on hyvällä paikalla ja säästynyt rahaa saa käyttää omiin tarpeisiin. Raitasen mukaan vanhempien luona asutaan etupäässä siis siksi, että se on halpaa, koska itsenäistyminen tietää usein köyhtymistä. On totta, että kotoa poismuutto tuo mukanaan vaatimuksen taloudellisen puolen itsenäisestä huolehtimisesta, joka voi aiheuttaa huolta sekä nuorella itsessään että hänen vanhemmissaan. Yhteiskunta kuitenkin osaltaan tukee yksilön toimeentuloa ja itsenäistymistä erilaisten tukien avulla.

Herrasen ja Harisen (2008, 4) ajatusten mukaisesti itsenäistymisen vaikeutta voidaan yksilötason lisäksi lähestyä myös suomalaisen yhteiskunnan keskustelussa esillä olevien käsitteiden avulla. Pärjäämättömyyttä on luonnehdittu muun muassa riippuvuuden käsitteellä. Yksilön vahvuutta ja individualisaatiota korostavassa kulttuurissa riippuvuus on jopa patologisoitu. Aikuistumisen ongelmista puhuessamme puhumme esimerkiksi pitkittyneestä nuoruudesta, lapsissaan roikkuvista vanhemmista ja ”sairaista” (läheis)riippuvuussuhteista. Lapsuuden oloihin ja ympäristöön jämähtäminen on siis kulttuurisesti häpeällistä ja stigmatisoivaa yhteiskunnassa, joka odottaa autonomista yksin selviytymistä. Riippuvuus vanhemmista ja kotona asuminen pidempään yhteiskunnan normien vastaisesti on yhteiskunnan ajamille arvoille, kuten tehokkuudelle, itsenäisyydelle ja nopealle työelämään siirtymiselle haitaksi. Lapsuuden ympäristöön jämähtäminen ei kuitenkaan välttämättä ole yksilön oma ratkaisu, vaan hän on olosuhteiden pakosta saattanut esimerkiksi jäädä huolehtimaan sairaista vanhemmistaan. Erilaiset pelot tai opiskelupaikan saamisen vaikeus voivat myös haitata itsenäiseen elämään siirtymistä, jolloin syrjäytymisen riski saattaa korostua.

Levinson (1978) esittää kehityspsykologisiin teorioihin nojautuen, että irrottautumisessa ei myöskään ole kysymys pelkästä osoitteen muutoksesta, vaan monimutkaisesta elämänvaiheeseen kiinnittyvästä prosessista, jonka päämääränä on aikuiseksi tuleminen. Sen ei katsota liittyvän kronologiseen ikään, vaan se edellyttää yksilöltä erityisesti tietoista pohdintaa ja neuvottelua sekä oman minän ja aikuisuuden maailman vaatimusten yhteensovittamista. (Herranen & Harinen 2008, 5.) Fyysisen irtioton lisäksi itsenäistymisessä on siis kyse myös henkisestä kypsymisestä ja kasvamisesta, johon yksilö tarvitsee aikaa ja tukea lähipiiriltään.

Kotoa poismuutossa ja itsenäistymisessä on myös omat riskinsä. Seurauksena voi olla pettymyksiä, yksinäisyyttä, torjutuksi tulemista ja syrjäytymistä. Myös Saresmanin (2005) mielestä ylenmääräisellä yksilöllistymisellä ja itsemääräämisoikeudella on kääntöpuolensa ja riippuvuushäpeän välttelyllä hintansa: itsellisyys ja omillaan pärjääminen voivat kääntyä yksinäisyydeksi ja turvan kaipaamisen tai sen menettämisen kokemuksiksi. Kangasniemi (2005) osoittaa metaforan avulla kodin merkityksen: “ulos menevä ottaa riskin, kun taas sisään tuleva astuu lämpöön ja turvaan.” (Herranen & Harinen 2008, 10.) Kodin turvasta voi olla vaikea lähteä pois, mutta läheiset perhesuhteet auttavat itsenäistyvää nuorta tässä prosessissa. Kotoa poismuutto ei siis tarkoita perhesuhteiden katkeamista, vaan ne voivat vahvistua ja kehittyä entisestään.

3.4 Perheen tarjoama tuki itsenäistyvälle nuorelle

”Läheisten ihmisten antaman avun ja tuen voima perustuu näiden suhteiden kestävyuteen ja jatkuvuuteen. Läheiset ja tiiviit sosiaaliset verkot tarjoavat erityisen arvokasta tukea silloin, kun yksilö on vaikeuksissa”, Rönkä (1992, 13) toteaa. Perheen tarjoama tuki kotoa poismuuttavalle nuorelle voi olla ratkaisevassa roolissa erityisesti silloin, kun muutto tuntuu vaikealta. Nuoren lähtö on myös vanhemmille ja kotiin jääville sisaruksille sopeutumisen aikaa. Valeryn, O’Connorin ja Jenningsin (1997, 323) tutkimuksen mukaan perheeltä saatava tuki on joko emotionaalista tai instrumentaalista eli neuvojen ja ohjeiden antamista. Tutkimuksen tulokset osoittavat lisäksi, että emotionaalinen tuki auttaa nuoria selviämään stressaavista tilanteista. Muutostilanteessa perheen antama emotionaalinen tuki eli keskusteleminen ja mukana eläminen ovat nuorelle erittäin tärkeitä.

Tutkijat Cobb (1976), Cohen & Wills (1985) ja Cutrona (1990) ovat tunnistaneet kolme erilaista tuen muotoa, joita nuoret tarvitsevat itsenäistyessään. Emotionaalisen tuen avulla vanhemmat antavat lapselleen rakkautta ja huolenpitoa. Nuoren itsetunnon tukeminen taas tarkoittaa sitä, että vanhemmat arvostavat lastaan ja myös näyttävät sen. Viimeinen eli instrumentaalinen tuki on konkreettisen avun ja tiedon yhdistelmä. (Valery, O’Connor ja Jennings 1997, 324.) Vanhemmilla on siis monia keinoja tukea nuoren hyvinvointia ja edistää hänen sopeutumistaan uuteen tilanteeseen. Nuoren itsenäistymisprosessin tukeminen on yksi vanhemmuuteen kuuluvista tehtävistä, ja näin ollen heidän velvollisuutensa. Joka tapauksessa nuoren itsenäistyminen ja

aikuistuminen tuo perhe-elämään monia muutoksia. Perhesuhteet ovat kuitenkin tärkeä voimavara elämässä ja niitä on syytä vaalia kotoa poismuuton jälkeenkin.

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tutkimuksen tavoitteena on haastattelujen avulla saada tietoa opiskelijoiden luomista merkityksistä kotoa poismuutolle ja itsenäisen elämän aloittamiselle. Varsinaisena tutkimustehtävänä voidaan pitää tutkittavien henkilökohtaisten kokemusten tarkastelua viime syksynä tapahtuneesta kotoa poismuutosta ja itsenäistymisestä, johon kuuluvat seuraavat osa-alueet:

1. Nuoren perhesuhteet ja perheeltä saatu tuki
2. Kotoa poismuuton ja itsenäistymisen vaikeus
3. Opiskelu ja itsenäistyminen
4. Itsenäistymisen määrittelemine
5. Kotoa poismuuton ja itsenäistymisen ilo

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Kohderyhmä ja sen valinta

Tutkimuksen aineistona toimii tekemäni haastattelut viidelle kasvatusalan opiskelijalle, jotka opiskelevat ensimmäistä vuottaan Jyväskylän yliopistossa. Kohderyhmäksi valikoitui kasvatustieteiden opiskelijat, koska heiltä oli mahdollista saada tietoa tutkimuksen kohteena olevasta aiheesta. Tarkoituksena oli siis löytää opiskelijoita, jotka olisivat muuttaneet viime syksynä pois kotoa, jolloin kotoa poismuutosta ei olisi vielä kulunut liian pitkää aikaa ja noihin muistoihin olisi vielä helppo palata. Kysyin kasvatustieteen perusopintoihin kuuluvan KTKP103 Kasvatustieteen sosiologiset perusteet -kurssiin liittyvän demoryhmän vetäjältä lupaa tulla kertomaan kandidaatin tutkielmastani opiskelijoille. Tätä kautta pystyin tavoittamaan kaikki viime syksynä kasvatustieteitä opiskelemaan aloittaneet opiskelijat. Kävin kahdessa demoryhmien tapaamisessa ja otin haastattelusta kiinnostuneilta yhteystiedot ylös. Kohderyhmän valinnassa oli siis kyse harkinnanvaraisesta näytteestä laadullisesti suuntautuneen tutkimukseni mukaisesti, koska pyrkimyksenä oli ymmärtää jotakin tiettyä tapahtumaa syvällisemmin, saada tietoa jostakin paikallisesta ilmiöstä ja etsiä uusia teoreettisia näkökulmia tapahtumiin ja ilmiöihin (Hirsjärvi ja Hurme 2001, 58-59).

Alun perin yksitoista henkilöä, kymmenen tyttöä ja yksi poika, lupautui haastatteluun, jonka jälkeen lähetin opiskelijoille sähköpostin kautta tarkentavia kysymyksiä kotoa poismuutosta, perhetaustasta sekä heidän tämänhetkisestä asumismuodostaan. Joukko pieneni yhdeksään, kun ilmeni, että eräs opiskelijoista oli muuttanut pois kotoa jo kuusi vuotta sitten ja toinen ei vastannut sähköpostiini. Näistä yhdeksästä valitsin kuusi sen perusteella, että sain haastatteluihin mukaan yksin asuvia, kämppekavereiden kanssa asuvia sekä yhden poikaystävänsä kanssa asuvan. Ajattelin nykyisen asumismuodon vaikuttavan kokemukseen sekä kotoa poismuutosta että itsenäistymisestä, joten sen vuoksi se muodostui ratkaisevaksi tekijäksi haastateltavia valitessani. Näin ollen tutkimuksen tarkoituksena oli myös selvittää minkälaisina erilaisina kokemuksina eri asumismuodot esiintyvät haastateltavien kertomuksissa liittyen heidän itsenäistymiseensä. Lopullinen haastateltavien lukumäärä päättyi kuitenkin viiteen, koska yhden kanssa aikataulut eivät sopineet yhteen.

Haastateltavat olivat iältään 19-21 -vuotiaita naisia, joista jokainen oli muuttanut pois kotoa viime syksynä. 21-vuotias erosi muista haastateltavista siten, että hän oli lukion jälkeen pitänyt kaksi välivuotta käyden töissä, mutta asuen kuitenkin samalla kotona. Kaksi haastateltavista asui yksin, yksi poikaystävänsä kanssa ja kaksi kahden kämppäkaverin kanssa. Toinen kämppäkavereiden kanssa asuvista kertoi kuitenkin tällä hetkellä asuvansa yksin, koska huonetoverit olivat joulun jälkeen lähteneet muualle. Perhetaustaltaan haastateltavat olivat samankaltaisia siten, että kaikilla oli jäänyt lapsuudenkotiin nuorempia sisarusia. Erääksi eroavaisuudeksi perhetaustoissa muodostui se, että yhden tutkittavan vanhemmat olivat eronneet. Tutkittavista osa oli kotoisin maaseudulta, kun taas osa kertoi kasvaneensa kaupungissa. Nämä paikkakunnat sijaitsivat laajasti ympäri Suomea sekä Pohjois- että Etelä-Suomessa.

5.2 Aineistonkeruumenetelmä

Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä oli puolistrukturoitu teemahaastattelu, jonka toteutin jokaiselle tutkittavalle erikseen. Puolistrukturoidulla haastattelulla tarkoitetaan haastattelua, jossa kysymykset ovat kaikille samat, mutta valmiita vastausvaihtoehtoja ei ole, vaan haastateltava saa vastata omin sanoin (Eskola & Suoranta 2008, 86). Haastattelukysymykset laadin etukäteen kuuden erilaisen teeman pohjalta, joita olivat kotoa poismuutto, vanhemmat ja perhe, tuki, opiskelu ja itsenäistyminen. Kysymysten tarkka muoto ja järjestys vaihtelivat haastattelusta riippuen. Saatoin myös esittää tarkentavia tai lisäkysymyksiä, jos koin sen aiheelliseksi. Toisaalta osa kysymyksistä jäi esittämättä, jos haastateltava oli jo vastannut kysymyksiin aiemmissa vastauksissaan.

Puolistrukturoidun teemahaastattelun valintaan aineistonkeruumenetelmäksi vaikutti se, että tavoitteena oli saada tietoa opiskelijoiden kokemuksista ja ajatuksista tiettyihin teemoihin liittyen. Teemahaastattelu sopi tähän tarkoitukseen hyvin, koska Hirsjärven ja Hurmeen (2001, 48) mukaan kyseinen haastattelumuoto ottaa huomioon sen, että ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamansa merkitykset ovat keskeisiä, samoin kuin sen, että merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Näin ollen pystyin määrittelemään teemojen avulla haastattelun kulun etukäteen kuitenkin rajoittamatta haastattelijan ja haastateltavan välistä vuorovaikutusta tai haastateltavan vapaata puhetta. Hirsjärvi ja Hurme (2001, 48) tuovat esiin myös sen olennaisen asian,

että haastattelun eteneminen yksityiskohtaisten kysymysten sijaan tiettyjen teemojen varassa vapauttaa haastattelun tutkijan näkökulmasta ja tuo tutkittavien äänen kuuluviin.

5.3 Aineiston keruun käytännön toteuttaminen

Haastattelut toteutettiin Jyväskylän yliopiston kirjaston ryhmätyötilassa kahden päivän aikana viikolla 10 tiistaina ja keskiviikkona 5.3-6.3.2013. Kellonaika vaihteli 9.30-14.30 välillä. Haastatteluista lyhin kesti noin 17 minuuttia, kun taas pisin oli pituudeltaan noin 50 minuuttia. Keskimäärin haastattelu kesti noin 32 minuuttia. Ryhmätyötila oli haastattelupaikkana häiriötön lukuun ottamatta erästä keskeytystä ulkopuolisen ihmisen tullessa sisään tai haastateltavien puhelinten soimisia. Haastattelut tallennettiin ja äänitettiin nauhurin avulla, jonka jälkeen äänitykset siirrettiin mp3-muodossa tietokoneelle. Haastateltavat eivät reagoineet kielteisesti nauhuriin, mutta kaikki kuitenkin kertoivat sekä haastattelun että nauhurin käytön olevan heille uusi kokemus.

Haastattelun aluksi kysyin tutkittavilta, että oliko heillä mitään kysyttävää ennen haastattelun aloittamista ja lopuksi kysyin heidän tuntemuksiaan haastattelun kulusta. Kaikki toivat esille haastattelun positiivisena kokemuksena, josta olisi mahdollisesti hyötyä myös tulevina vuosina kandidaatin ja pro gradu -tutkielmia tehdessä. Haastattelujen aikana tutkittavat avautuivat hyvin henkilökohtaisista asioista ja kokemuksista, jotka nostivat tunteet pintaan. Eräs tutkimuksen tärkeimmistä teemoista oli kotoa poismuuttoon ja itsenäistymiseen liittyvät haasteet ja vaikeudet, joista kaikilla tutkittavilla oli erilaisissa muodoissa esiintyviä kokemuksia. Osalla haastateltavista kotoa poismuuttoon tuntui kuitenkin liittyvän enemmän haasteita ja heidän sopeutumisensa uuteen tilanteeseen oli ollut hitaampaa. Huomattavaa oli se, että toiset kertoivat elämästään ja muuton aiheuttamista tuntemuksista yksityiskohtaisemmin ja syvällisemmin kuin toiset, joka saattoi olla myös tietoinen valinta. Toisaalta kotoa poismuutto elämäntapahtumana on hyvin yksilöllinen, eikä siihen välttämättä liity erityistä kriisiä.

5.4 Aineiston analyysi

Tutkimuksen analyysi toteutuu fenomenologisesti ja aineistolähtöisesti sisällön erittelyllä eri teemojen mukaan. Ennen aineiston analyysin tarkempaa aloittamista litteroin nauhoitetut haastattelut mahdollisimman sanatarkasti, vaikka rajasinkin osan toistoa aiheuttavista sanoista ja tutkimuksen kannalta aiheeseen liittymättömistä asioista pois. Haastatteluita litteroitaessa tutkittaville annettiin koodinimet, kuten T4, käyttäen T-kirjainta, joka tarkoittaa tutkittavaa, ja numeroa. Näin varmistettiin viiden haastateltavan erottaminen toisistaan sekä taattiin heidän anonymiteettinsä. Aineiston analyysissä teemoittelun pohjana toimivat haastattelukysymykset. Ensimmäisenä teemana toimii perhe, johon liittyen keskityttiin erityisesti tutkittavan kokemukseen perhesuhteissa mahdollisesti tapahtuneista muutoksista nuoren kotoa poismuuton jälkeen. Tämän lisäksi tarkasteltiin perheeltä saatua tukea opiskelijan kotoa poismuuton ja itsenäistymisen vaiheessa. Perhe-teeman jälkeen siirryttiin kotoa lähtöön ja itsenäiseen elämään tärkeinä osina kuuluviin taloudellisen puolen ja taloudellisen tuen saamisen pohdintaan, jotka muista teemoista poiketen eivät pohjautuneet teemahaastattelurungon kysymyksiin. Seuraavaksi vuorossa oli itse kotoa poismuutto sekä siihen liittyvät erilaiset tunnekokemukset. Tämän jälkeen tarkastelun kohteena olivat haastateltavien kokemat haasteet ja pelot liittyen kotoa lähtöön ja itsenäisen elämän aloittamiseen. Itsenäistymisen teemaan liittyen tutkittavat kertoivat omia määritelmiään itsenäistymisestä, johon yhdistyi myös opiskelun aloittaminen. Viimeisenä teemana oli onnistumisen ja ilon kokemukset sekä nuorena tapahtunut kasvu, jonka kotoa poismuutto ja itsenäistyminen olivat mahdollistaneet.

Teemoittelun lisäksi ryhmittelin aineistoa tyypeiksi samankaltaisuuksien ja eroavaisuuksien mukaan. Eskolan ja Suorannan (2008, 181) mukaan tyypittelyssä on kysymys aineiston ryhmittelystä tyypeiksi, selviksi ryhmiksi samankaltaisia tarinoita, jolloin aineistoa saadaan tiivistettyä. Aineistolähtöisessä analyysissä pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus, jossa analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95). Tutkimuksen tarkoitus toimii siis lähtökohtana sille, mitä aineistosta nostetaan esille, vaikka myös aineistolla itsellään on vaikutusta siihen, miten tutkimukseen valittuja teemoja käsitellään.

Tuomen ja Sarajärven (2009, 34) mielestä fenomenologisen tutkimuksen kohde voidaan tarkentaa kokemuksen tutkimiseen, vaikka kokemus muotoutuukin merkitysten mukaan, koska ihmisen suhde maailmaan ymmärretään intentionaaliseksi ja kaikki ilmiöt myös merkitsevät yksilölle jotain. Heikkinen ja Laine (1997) täsmentävät, että fenomenologisen tutkimuksen varsinaiseksi kohteeksi ilmentyvät inhimillisen kokemuksen merkitykset (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 34). Näin ollen tutkimuksen kohteena ovat tutkittavien kokemukset ja merkitykset, joita he antavat elämänsä tapahtumille. Varto (1992, 58-63) esittää, että kokemuksen tutkimisessa on esillä oletus, jonka mukaan tutkittavat ilmiöt ovat sellaisenaan läsnä elämismaailmassa, mutta muodossa, joka ei avaudu käsitteellistämiseksi ja ymmärtämiseksi suoraan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 35). Kokemuksia ja tunteita ei ole aina helppo kuvata sanoin, mutta haastattelua apuna käyttäen pyrittiin tavoittamaan tutkittavien antamat merkitykset kotoa poismuutolle ja itsenäistymiselle niin tarkasti kuin se oli mahdollista.

6 TULOKSET

6.1 Nuoren perhesuhteet ja perheeltä saatu tuki

Haastattelussa opiskelijan suhdetta vanhempiin ja sisaruksiin lähestyttiin kysymyksillä, jotka koskivat nuoren kokemusta perhesuhteiden muutoksista nuoren kotoa poismuuton vaiheessa sekä sen jälkeen. Tarkoituksena oli myös saada tietoa vanhempien ja sisarusten suhtautumisesta opiskelijan lähtöön kotoa. Suhde vanhempiin ja sisaruksiin oli läsnä haastattelujen aikana kaikissa läpikäytyissä teemoissa, ei ainoastaan kysyttäessä erikseen perhesuhteista. Tämä osoittaa perheen tärkeää merkitystä nuoren itsenäistymisen vaiheessa ja yleisestikin nuoren elämässä. Yhdistävänä tekijänä tutkittavien välillä oli se, että kaikilla oli jäänyt vähintään yksi nuorempi sisarus kotiin muuton jälkeen. Yleisesti haastateltavat kertoivat, että perhe oli suhtautunut positiivisesti ja kannustavasti opiskelupaikan saamiseen ja muuttoon. Tästä poikkeuksena oli yksi tutkittava, joka koki äidin olleen muuttoja ja sen ajankohtaa vastaan. Toisaalta hänen muut perheenjäsenensä olivat kuitenkin olleet tukena muutossa. Yhteistä opiskelijoiden välillä oli myös se, että he kertoivat olevansa hyvin läheisiä vanhempiensa ja sisarustensa kanssa, mikä on ilmennyt muuton jälkeen tiiviinä yhteydenpitona. Eräs tutkittavista oli myös saanut erityistä lohdutusta vanhemmiltaan kotoa poismuuton tuntuessa vaikealta.

“ -- ainaki alkuaikoina sitte oli, että ne joutu ehkä enemmänki vakuuttelemaan, että koti on aina täällä... täällä voi... että kotiin voi aina tulla, jos tuntuu vaikeelta.”

T3

Perhesuhteiden muutoksista kysyttäessä tutkittavat eivät ajatelleet suhteiden muuttuneen ratkaisevasti, vaikka kaikki osapuolet eivät enää asukaan samassa taloudessa. Muuttuneena asiana haastateltavat kertoivat sen, ettei arkipäiväisistä asioista voi enää puhua samalla tavalla kuin ennen, koska vanhempia ja sisarusia ei ole mahdollista nähdä niin usein. Kolme opiskelijoista kertoi kuitenkin myös kokemastaan muutoksesta, mikä liittyi nuoren ja vanhempien välisen suhteen tasavertaistumiseen ja parantumiseen sekä siihen, että vanhemmat ovat suhtautuneet tutkittavaan enemmän aikuisena kotoa poismuuton jälkeen. Välimatka ja yksin asuminen olivat myös saaneet yhden haastateltavista oivaltamaan, kuinka mukava perhe hänellä onkaan ja kuinka

paljon hän heitä arvostaa. Kaiken kaikkiaan opiskelijat kuvasivat perhesuhteitaan positiivisesta näkökulmasta, joka edusti pysyvyyttä, vaikka nuori asuukin jo omillaan.

“ -- elämä jatkuu, että vaikka niinku tapahtuu muutoksia, että niinku perhe on kumminki pysyny samanlaisena, et se on... se on niinku ollu tosi tärkeä juttu kyllä, että... ei niinku jää pois niistä asioista, kaikesta aina kerrotaan mulle ja muuta.”

T3

Perheeltä saadun tuen teemaa nuoren kotoa poismuutossa ja itsenäistymisessä viime syksynä sekä sen jälkeen käsiteltiin haastattelussa kysymysten avulla, jotka koskivat tuen muotoja, tarvetta tuen saamiseen ja mahdollista tuen puutetta. Haastateltavista kaksi toi esille tuen puutteen tai toiveen erilaisesta tuesta. Ensimmäinen näistä haastateltavista kuvasi henkisen tuen puutetta äidin puolelta, joka liittyi äidin negatiiviseen suhtautumiseen muuttoon ja sen ajankohtaan. Toinen taas olisi toivonut hellävaraisempaa suhtautumista vanhemmiltaan sekä parempaa tunteiden yhteensovittamista ennen kotoa poismuuttoa johtuen aiemmista negatiivisista elämäkokemuksista. Pettymyksen ja ahdistuksen tunteet ihmissuhteisiin liittyen palasivat mieleen aiheuttaen pelkoja kotoa lähtemiseen. Vanhempien erilaista suhtautumistapaa hän olisi toivonut erityisesti viimeisen viikon aikana ennen muuttoa. Toisaalta tutkittava kuitenkin kertoi saaneensa henkistä tukea ja kannustusta kohdatessaan uuden vaiheen elämässään ja muuttaessaan pois kotoa.

“Alussa semmost niin kun vakuuttelua, että niinku, jos tuntuu pahalta, ni aina voi palata takas, että se ei oo mikää lopullinen ratkasu, et jos ei tunnu hyvältä, ni ei tartte jäädä.”

T3

Kaikki haastateltavat kertoivat saaneensa käytännön apua esimerkiksi asunnon hankkimisessa ja muutossa. Näin ollen itse muuttoon konkreettisesti ei tutkittavien kertomusten mukaan ollut liittynyt ongelmia. Haastateltavat kertoivat, että muuton jälkeen vanhemmille on voinut esimerkiksi soittaa ja pyytää apua, jos on ollut tarvetta. Neuvojen lisäksi tutkittavista suurin osa toi merkittävänä asiana esille taloudellisen tuen kysyttäessä tuen eri muodoista. Haastateltavat kertoivat olevansa vielä osittain rahallisesti riippuvaisia vanhemmista, vaikka pyrkivätkin itse hoitamaan

mahdollisimman suuren osan taloudellisista menoista. He kertoivat myös, että taloudellinen tuki merkitsee heille paljon, koska se on yksi osoitus vanhempien välittämisestä.

”Junamatkoja mun ei tarvi maksaa, että eihän mul muuten riittäis varat siihen, et ne haluaa... sillee se on rakkauden merkki, että ne haluaa mut sinne niin usein, että ne maksaa mun junamatkat sitä varten, että se ei oo niinku siitä rahasta kysymys sitte, että mä en tulis, että rakkaudella antaa mulle siihen rahaa.”

T5

Laatimaani teemahaastattelurunkoon ei erikseen sisältynyt osa-aluetta tai kysymyksiä liittyen kotoa poismuuton ja itsenäistymisen taloudelliseen puoleen tai esimerkiksi nuorten kokemuksiin muutoksiin heidän rahatilanteessaan muuton jälkeen. Tämä teema oli kuitenkin toistuvasti esillä haastateltavien vastauksissa eri asioista käsiteltäessä. Toistuvuus ja se, että jokainen tutkittavista mainitsi rahallisen puolen osana heidän kotoa poismuuttoaan osoittaa sen, että raha on olennaisen tärkeä osa nuoren elämää sekä itsenäisyyttä. Mahdollinen taloudellinen riippumattomuus vanhemmista tuo mukanaan sekä vapauden että vastuun, joka toisaalta huoletti opiskelijoita, mutta myös vahvisti itsenäisyyden tunnetta. Neljä viidestä haastateltavasta kertoi saavansa rahallista tukea vanhemmiltaan esimerkiksi kuukausirahan muodossa. Tutkittavat kokivat, että juuri taloudellisella puolella he voisivat olla itsenäisempiä, mutta opiskeltaessa se ei heidän mielestään ollut vielä täysin mahdollista. He ajattelivat, että vasta työelämään siirtymisen jälkeen taloudellinen riippumattomuus olisi todennäköisempää. Opiskelijat mainitsivat raha-asiat erityisesti kysyttäessä vanhemmilta saatavasta tuesta, itsenäistymiseen ja kotoa poismuuttoon liittyvistä vaikeuksista sekä itsenäisyyttä määriteltäessä. Haastateltavien ajatusten mukaan vanhempien antama rahallinen tuki opiskeluaikana on kuitenkin yleistä ja osa itsenäiseen elämään siirtymisen vaihetta.

” -- justii, että jos porukat tulee käymään ja aina se on se, että no niin mennään ostamaan jääkaappi täyteen, että tällaa niinku rahallistaki sillee vielä vähän, ettei ny täysin oo niinku ihan irti kaikesta, että on niinku sekin vielä jollaki lailla jäljellä, että taloudellinen tuki... et sillee aika paljon tuetaan vielä, mut ei nyt niinkään tietenkää,

että joo vuokrat maksetaan tai näin, että ei siis mitää semmosta, mutta tuommosta pientä perusvaraa, mikä on useemmallaki, että jos tulee vanhemmat käymään.”

T4

6.2 Kotoa poismuutto ja tunteet

Haastattelussa kotoa poismuutto toimi yhtenä teemoista, johon liittyen kysyin kotoa poismuuton sujumisesta ja sen herättämistä tunteista sekä siihen liittyneistä asioista. Vastauksissa tutkittavat toivat esille erityisesti muuton herättämiä tunteita, jotka vaihtelivat ilosta ja jännityksestä haikeuteen. Haastateltavista kaksi koki kotoa lähdön positiivisena asiana, jota he olivat jo odottaneetkin. Toinen näistä haastateltavista korosti erityisesti oman tilan ja asunnon saamista. Hän kertoi kotona käymisen olevan mukavaa, mutta totesi kuitenkin asuvansa mieluummin yksin. Kolmen muun tutkittavan vastauksissa esiintyi enemmän muuttoon liittyviä negatiivisia tunteita ja pelkoja. Jännitystä aiheutti muun muassa huoli omillaan pärjäämisestä ja kavereiden saamisesta. Yhdellä haastateltavista muuttoon liittyvä vaikeus yhdistyi ennen kaikkea äidin kielteiseen asenteeseen lähtemistä kohtaan, mikä oli jäänyt vaivaamaan tutkittavaa huonona omanatuntona. Yleisesti haastateltavien vastauksissa ilmeni, että kotoa poismuutto oli nostanut monia erilaisia tunteita pintaan. Muutosta kulunut aika oli tutkittavilla vielä sen verran lyhyt, että muistot syksystä palautuivat herkästi opiskelijoiden mieleen haastattelutilanteessa. Tämä aiheutti tunteiden purkauksia myös haastattelujen aikana, koska muuttoon liittyneet tunteet eivät olleet pelkästään positiivisia.

”Se oli niinku niin monia eri tunteita, siin oli tosi paljo jännitystä, et mitä kaikkee kivaa on. Mä olin tosi ilonen, toisaalta mä olin tosi surullinen, koska joutu lähtee kotoa pois, ku kotona oli nii hyvä olla ja sitten tota... oli myöskin aika pelokasta, että millasta oikeen onkaan sitte omillaan asua, että tulenks mä pärjään täällä koulussa, tuunks mä saamaan kavereita -- ”

T3

”Mä toivon, et se huono omanatunto tästä muuttamisesta helpottaa ja... et ei tosiaan tarviis enää mieltää sitä, että miten siellä kotona pärjätään.”

T1

Osalla tutkittavista kotoa poismuutto näyttäytyi kuitenkin iloisena tapahtumana. Esimerkiksi erään haastateltavan muuttoa oli helpottanut se, että hänen siskonsa asuu samassa kaupungissa. Hän totesi, että muutto täysin vieraalle paikkakunnalle yksin olisi ollut vaikeampi kokemus. Yksi haastateltavista kertoi muuton olleen iso muutos, mutta lisäsi kuitenkin olevansa tyytyväinen tämänhetkiseen elämäntilanteeseensa. Osalle tutkittavista muutto oli siis tuntunut haastavammalta asialta, minkä vuoksi heidän sopeutumisensa uuteen tilanteeseen oli vienyt enemmän aikaa, ja negatiiviset tunteet saattoivat yhä edelleen palata heidän mieleensä. Muuton positiivisesta puolesta kertoo kuitenkin se, että yksi tutkittavista korosti erityisesti saavuttamaansa vapauden tunnetta kotoa lähdön jälkeen.

”Ny ku saa niinku ihan ite vaan ja kaikki pyörii tavallaan oman navan ympärillä, ni se on niinku jotenki huojentavaaki välillä.”

T4

Kysyttäessä kotoa poismuuttoon ja itsenäistymiseen liittyvistä vaikeuksista ja peloista, haastateltavat kertoivat hyvin henkilökohtaisista kokemuksistaan ja tunteuksistaan. Viime syksyn muistelu toi osalla tutkittavista myös tunteet pintaan, koska muuttoon oli liittynyt haastavia asioita, jotka tuntuivat vaivaavan edelleen erityisesti yhtä haastateltavista. Kahden haastateltavan kotoa lähdön vaikeus liittyi negatiivisiin aiempiin elämäkokemuksiin, jotka tulivat uudestaan esille kotoa poismuuton vaiheessa. Muutto oli saanut heissä aikaan erilaisia pelkoja sekä ahdistuksen tunteita. Eräälle haastateltavista huolta oli aiheuttanut pitkä välimatka opiskelupaikkakunnan ja kotipaikkakunnan välillä, jolloin kotona käyminen ei olisi niin helppoa. Tunteiden läsnäolo oli korostunut läpi haastattelujen, mutta tunnepitoiset kuvaukset liittyivät erityisesti kotoa poismuuttoon ja itsenäistymiseen liittyviin vaikeuksiin.

“Omassa itsenäistymisessä oli kyllä vaikeeta se, että kun mulla ei ollu niitä kavereita yhtään ja sitte mua pikkusen pelotti se, että oonko mä niin kun sitten... että minkä arvonon mä ite oon ihmisenä, et se on mulle se kaikkein niinku hankalin.”

T3

”Varsinki mulla oli vähän se, et mitä mä teen ees täällä niinku... itki jossain lattialla sillee, että haloo siis mitä tapahtuu.”

T5

Haastateltavat kuvasivat itsenäiseen elämään siirtymiseen liittyviä vaikeuksia sekä henkilökohtaisella että yleisellä tasolla. Henkilökohtaisella tasolla yksi haastateltavista kertoi pelostaan, joka liittyi omista valinnoistaan vastuunottamiseen ja epäilykseen, etteivät päätökset johtaisikaan hyvään lopputulokseen. Toisella taas vaikeudet liittyivät itsetunto-ongelmiin ja pelkoon yksin jäämisestä. Kolmas kertoi erityisesti ikävästään perheenjäseniään kohtaan, koska hän oli tottunut olemaan heidän kanssaan tekemisissä paljon, kun taas muuton jälkeen tapaamisia ja yhteydenottoja oli joutunut järjestämään eri tavalla kuin aiemmin. Yleisellä tasolla haastateltavat ajattelivat, että itsenäistymiseen ja muuttoon liittyvät haasteet yhdistyvät pelkoon yksin pärjäämisestä sekä siihen, mistä voisi saada tukea tai apua, jos itsenäistyminen tuntuu hankalalta eivätkä esimerkiksi vanhemmat anna nuorelle tukeaan. He mainitsivat myös suomalaisen yhteiskunnan asettavan paineita ja vaatimuksia itsenäistymisestä sekä sen täydellisestä sujumisesta. Lisäksi huoli taloudellisesta pärjäämisestä oli esillä opiskelijoiden vastauksissa. Haasteiden kuvaamisesta huolimatta kaksi tutkittavista toi esille myös sen, että heidän oli vaikea kuvitella itsenäistymiseen ja kotoa poismuuttoon liittyvän mitään erityisiä pelkoja. Huolimatta siitä, ettei kotoa poismuuttoon tai itsenäisemmän elämän aloittamiseen liittyisikään varsinaisia vaikeuksia, vaatii uusi elämäntilanne kuitenkin sopeutumista.

”Justiin ihan ekoona päivinä mul oli semmonen, et pitää pistää radio niinku päälle, että niinku vähän se hiljasuus... ei mulla nyt sillee oo, että mä en saa nukuttua tai näin, mutta siis niinku, että tommonen pieni, että oli siinä vähän niinku totuttelua kuitenkin.”

T4

6.3 Opiskelu ja itsenäistyminen

Opiskeluun liittyen haastattelussa käsiteltiin opiskelun aloittamiseen liittyviä tuntemuksia sekä opiskelun ja opiskelijayhteisön antamaa tukea nuoren kotoa

poismuuton vaiheeseen ja itsenäisemmän elämän aloittamiseen. Haastateltavien mielestä opiskelu ja itsenäistyminen tukivat toisiaan, koska molemmissa joutuu itse ottamaan vastuun omista tekemisistään ja valinnoistaan. Myös yliopisto-opiskelun itsenäinen luonne korosti tätä. Tutkittavat olivat kokeneet erityisesti fuksikavereiden merkityksen tärkeänä, koska samanlainen elämänvaihe loi yhteenkuuluvuuden tunnetta. Opiskelutovereiden kanssa oli voinut keskustella muuttoon liittyvistä asioista, jolloin oli myös voinut luoda ystävyys-suhteita ja saada ryhmätukea. Eräs opiskelijoista kertoi tutoreiden järjestämästä ohjelmasta ensimmäisillä viikoilla, joka oli helpottanut sopeutumista uuteen tilanteeseen sekä muuton että opiskelun aloittamisen kannalta. Perheen lisäksi tutoreilta ja fuksikavereilta oli voinut saada tukea kotoa poismuuton vaiheessa, minkä tutkittava oli kokenut tärkeänä. Kaikki tutkittavat kertoivat opiskelun aloittamisen yliopistossa sujuneen hyvin, ja he olivat tyytyväisiä opiskelupaikkaansa puolen vuoden jälkeenkin. Yksi haastateltavista kertoi opiskelun aloittamisen tukeneen itsenäistymistä erityisesti onnistumisen kokemusten kautta.

” -- tulee itellekki just semmone fiilis sitte, että nyt ku on tehny nää asiat, ni okei kyl mää osaan nää ja sit tulee semmonen niinku parempi olo itellekki että... kyllä sitä... tai just semmone pärjäämisen tunne.”

T2

6.4 Itsenäistyminen ja sen tuoma ilo

Itsenäistymisen teemaan liittyen haastateltavat kertoivat ajatuksiaan siitä, mitä heidän mielestään itsenäistymisellä tarkoitetaan ja minkälaisia asioita siihen liittyy. Itsenäistyminen käsitteenä tuntui tutkittavista vaikealta, eikä sen määrittelemine ollut helppoa. Vastauksissaan he kertoivat omasta itsenäistymisestään ja sen prosessinomaisuudesta, vaikka yhdelle tutkittavista itsenäistymisprosessi käsitteenä tuntui vieraalta ajatukselta, koska hän koki itsenäistyneensä vanhempiensa eron aikana joutuessaan ottamaan enemmän vastuuta veljistään ja kodinhoidosta. Itsenäisyyttä määriteltäessä kaikki viisi haastateltavaa toivat järjestäen esille melko samankaltaisen kuvauksen. Heidän mielestään itsenäisyyteen kuuluu vastuunotto itsestä, omista tekemisistä ja päätöksistä. Myös omatoimisuus ja arjen asioiden hoitaminen merkitsivät itsenäisyyttä. Tärkeä osa itsenäisyyttä opiskelijoiden mukaan on myös se, että yksilö

kykenee ottamaan vastuun taloudellisesta puolesta ja maksamaan laskut itsenäisesti. Tämän osa-alueen osa tutkittavista koki olevan vielä itsenäistymisvaiheessa, koska esimerkiksi yksi haastateltavista sai kuukausirahaa vanhemmiltaan. Itsenäistymisen kannalta tärkeistä asioista, kuten omatoimisuudesta ja yksilöllisestä päätöksenteosta huolimatta eräs opiskelijoista toi esille sen, että päätösten tekemisessä on kuitenkin tärkeää ottaa muut huomioon, vaikka lopullinen valta onkin itsellä.

“No mulle itsenäisyys tarkoittaa sitä, että oot vastuussa omist tekemisistä ja että niin kun teet omat päätökses, et sä... että kuuntelet totta kai muita, mut sulla on viime kädessä se pallo, että... sun sana on se, mikä ratkasee sun elämässä.”

T3

Itsenäistymisen olemuksessa on monia ulottuvuuksia, mikä ilmeni haastatteluissa muun muassa siten, että erään tutkittavan mielestä hän voisi olla enemmän itsenäinen ainoastaan siten, että hän muodostaisi parisuhteen. Tämä tarkoittaisi syvempää irrottautumista vanhemmista, kun hän loisi suhteen toiseen ihmiseen. Tämän määrittelyn vastakohtana voidaan pitää toisen tutkittavan pohdintaa siitä, ettei hän halua koskaan olla itsenäinen, koska se merkitsee hänen mielestään yksinäisyyttä. Täydellisessä itsenäisyydessä oli hänen mukaansa kyse siitä, että yksilö kykenisi pärjäämään ilman tukea tai neuvojen kysymistä esimerkiksi päätöksenteossa. Yksi tutkittavista kertoi, ettei hänen mielestään itsenäistyminen vaadi välttämättä kotoa poismuuttoa, vaan kyseessä on kyky ottaa vastuu itsestä. Haastateltavien vastauksia tarkastelemalla voidaan siis nähdä, että itsenäistyminen merkitsee ihmisille eri asioita. Yhteistä näille määritelmille on kuitenkin se, että tutkittavien mielestä itsenäistymisen avulla on mahdollista edetä elämässä ja saavuttaa asioita.

”Tuntuu ihan, ku itsenäistyy, ni sitte kaikki muuki kehitys menee sillaa niinku tällee ylöspäin. Siis että se jotenki on avain just sille jollekin... mitä suuremmalle.”

T5

Itsenäistymisen positiivisia puolia käsitelimme haastattelussa kysymysten avulla, jotka koskivat tutkittavassa tapahtuneita muutoksia kotoa muuton ja itsenäisemmän elämän aloittamisen jälkeen. Kysyin myös itsenäistymisen ja kotoa poismuuton aikaansaamista mahdollisista onnistumisen ja ilon tunteista. Haastateltavat toivat esille

monia positiivisia asioita itsenäisempään elämään liittyen. Eräs haastateltavista kertoi olevansa nyt onnellisempi, koska hänen ei enää tarvinnut kantaa huolta lapsuudenkodin asioista niin paljon, vaan hän pystyi suunnittelemaan omaa elämäänsä vapaammin haluamallaan tavalla. Itsenäinen päätöksenteko oli siten tuonut elämään mielekkyyden tunnetta ja vapautumista lapsuudenkotiin liittyvistä velvollisuuksista. Moni haastateltavista koki kasvaneensa usealla eri tavalla muuton jälkeen. He kykenivät muun muassa itsenäisempään päätöksentekoon sekä vastuunottoon. Selviytyminen itsenäiseen elämään liittyvistä asioista oli saanut aikaan itseluottamusta ja varmuuden tunnetta siitä, että pärjää itse ja kykenee ohjaamaan elämäänsä haluamaansa suuntaan. Eräs haastateltavista korosti sitä, että itseluottamuksen tunnetta pystyi lisäämään omalla tekemisellään, sosiaalisten suhteiden solmimisella sekä riskien ottamisella.

“ -- ainaki ittelle se oli tosi paljo itsestä kiinni, et jos mä oisin niin kun noudattanu niitä samoja ajatusmalleja, mitä mulla oli kotona, niin en mä ois täällä kestäny, et se oli pakko niinku lähtee pois siitä kuoresta ja uskaltautumaan.”

T3

Osalla tutkittavista kotoa poismuuttoon oli liittynyt haastavia asioita, mutta siitä huolimatta he toivat vastauksissaan esille myös esimerkiksi mahdollisuuksien lisääntymisen muuton jälkeen. Ystävyysuhteiden luominen, uudet harrastusmahdollisuudet sekä vapaampi liikkuminen paikasta toiseen olivat haastateltavien mielestä tärkeitä asioita, joita he pystyivät nyt toteuttamaan paremmin. Vastauksissa toistui myös oman tilan saaminen, josta vastuun ottaminen oli opiskelijoista tuntunut mukavalta. Iloa heille oli tuottanut itse muuton sujuminen hyvin, jossa tutkittavat olivat saaneet paljon apua ja tukea läheisiltään. Vanhemmat olivat esimerkiksi auttaneet asunnon hankkimisessa ja muissa käytännön asioissa. Kaiken kaikkiaan jokainen tutkittavista oli huomannut itsessään kehityksen tapahtumista sekä oppimista kotoa poismuuton jälkeen. Tämä kehitys liittyi erityisesti pärjäämisen tunteen lisääntymiseen sekä omien valintojen merkityksellisyyteen.

” -- justii huomannu, että no osaanhan mä tänki, että kyllä mä tästäki selviydyn ihan ite... ollu semmosia hyviä kokemuksia sitte, että kyllä mä ny tämänki sain selvitettyä, mihin oli sitte kotona ollu heti, että isä tuu tekeen tai tälle, että... et se on niinku jotenki tehny hyvää itellekki, että huomaa että kyllä mä pystyn.”

T4

” -- joutuu konkreettisesti ottamaan vastuun niistä omista tekemisistä, ni sit jotenki niinku osaa tehdä semmosii valintoja ja päätöksiä, mitkä sitte on niinku itensä kannalta hyviä ja näin, ni sitte ehkä se just johtaa lähinnä siihe... onnellisuuteen.”

T1

7 POHDINTA

7.1 Johtopäätökset

Tutkimuksen tuloksia tarkasteltaessa kotoa poismuutto voidaan nähdä konkreettisena osoitteen vaihdoksena. Muuttoon liittyi elinympäristön vaihdos ja uuteen paikkaan sopeutuminen. Tämän lisäksi muutto ja itsenäisen elämän aloittaminen ovat sisältäneet itsensä tutkiskelua sekä henkistä sopeutumista uuteen elämänvaiheeseen. Tässä vaiheessa nuoren vanhemmat ja sisarukset sekä muut läheiset ovat olleet tiiviisti mukana. Tutkittavat kertoivat vierailevansa lapsuudenkodissaan usein, mikä kertoo perheen tärkeydestä, vaikka nuori asuu jo omillaan. Kotoa poismuuttoa voidaan lähestyä tapahtumana, jossa lapsi pyrkii irrottautumaan kodistaan ja vanhemmistaan aloittaakseen elämänsä itsenäisenä nuorena aikuisena. Kotoa lähtöä saatetaan pitää ensimmäisenä askeleena itsenäistymiselle, jolloin nuoren on mahdollista suunnata elämäänsä kohti aikuisuutta. Kotoa poismuuttoa voidaan siis tarkastella katsomalla joko taaksepäin lapsuudenkotiin tai eteenpäin nuoren laajentuneisiin mahdollisuuksiin itsenäisen elämänsä rakentamisessa. Tarkastelen ensin perheen antamaa tukea ja tämän jälkeen nuoren itsenäistymistä.

7.1.1 Perhesuhteet ja perheeltä saadun tuen merkitys

Tutkimuksessa lähdettiin ensimmäiseksi liikkeelle nuoren perhesuhteissa kokemista muutoksista kotoa poismuuton vaiheessa sekä sen jälkeen. Goldscheiderin ja Goldscheiderin (1999, 2) ajatusten mukaan sekä vanhemmat että nuori näkevät kotoa poismuuton merkittävänä alkuna sille ajalle, jolloin lapset eivät ole enää ”lapsia”. Nuori joutuu määrittelemään roolinsa uudestaan nuorena aikuisena. Haastatteluissa myös tutkittavat toivat esille kokemuksensa siitä, että vanhempien suhtautuminen heihin muuttui kotoa poismuuton myötä. Vanhemmat olivat alkaneet kohdella heitä yhä tasavertaisemmin itsenäisiä päätöksiä tekevinä nuorina aikuisina. Haastateltavat kertoivat perheen suhtautuneen positiivisesti nuoren kotoa poismuuttoon, mutta yksi tutkittavista toi esille erilaisen kokemuksensa, joka liittyi äidin negatiiviseen asenteeseen muuttoa kohtaan. Tälle haastateltavalle muutto oli ollut vaikea päätös, joka korostui haastattelussa myös muita teemoja käsiteltäessä.

Perhe-teemaa jatkettiin käsittelemällä nuoren saamaa tukea muutossa ja itsenäistymisessä. Adams & Jones (1983), Enright ym. (1980) ja Silverberg & Steinberg (1987) korostavat, että nuoren yksilöllistyminen ja itsenäistyminen voivat mahdollistua täysin vain silloin, kun perhe tukee ja rohkaisee nuorta tässä prosessissa (Kroger 1989, 73). Tämän tutkimuksen tulokset osoittivat, että kaikki viisi tutkittavaa olivat saaneet konkreettista eli instrumentaalista tukea perheeltään muutossa. Henkinen ja emotionaalinen tuki sekä kannustus olivat kuitenkin jääneet puuttumaan yhdeltä haastateltavista. Myös toinen tutkittava toi esille tarpeensa toisenlaisesta tuesta kuin mitä hän sai. Muut opiskelijat taas kertoivat saaneensa riittävästi emotionaalista tukea erityisesti vanhemmiltaan. Tulokset osoittivat, että tutkittavat kokivat saamansa tuen tärkeänä, kun taas tukea ilman jääminen oli tuntunut heistä pahalta ja tehnyt kotoa poismuuton vaikeaksi. Muuttoon liittyvä taloudellinen puoli esiintyi erityisesti opiskelijoiden saamana rahallisena tukena. Neljä viidestä tutkittavasta kertoi saavansa säännöllistä tukea vanhemmiltaan raha-asioiden hoitamiseen. Raha tuli haastatteluissa asiaksi, jota en etukäteen ollut määrittelyt tai sisällyttänyt haastattelurunkoon. Muuton taloudellista puolta ei kuitenkaan ole mahdollista rajata pois käsiteltäessä kokemusta kotoa poismuutosta ja itsenäistymisestä. Raha on tärkeä osa sitä, minkälaisena yksilö kokee mahdollisuutensa onnistua muutossa ja itsenäisen elämän aloittamisessa.

7.1.2 Itsenäistymisen ihanuus ja kurjuus

Haastattelujen teemoja läpikäydessä tutkittavien kertomukset kokemuksistaan olivat hyvin affektiivisia. Kotoa poismuutto elämänvaiheena oli ilmennyt heissä monina eri tunteina, jotka vaihtelivat innostuksesta suruun. Tunteet nousivat pintaan erityisesti tutkittavien kertoessa henkilökohtaisista muuttoon ja itsenäistymiseen liittyvistä vaikeuksista. Tunneperisyys on ristiriidassa sen kanssa, mitä ympäristö ajattelee muutosta. Salosen (2005) ja Raitasen (2001) mukaan lapsuudenperheestä irrottautuminen on kulttuurissamme määrittynyt itsestään selväksi ja tavoiteltavaksi asiaksi, joka nähdään nuoren velvollisuutena (Herranen & Harinen 2008, 6). Myös haastateltavien ajatuksissa kotoa poismuutto näyttäytyi asiana, jota pidetään yhteiskunnassamme itsestään selvänä ja jopa helpponakin siirtymänä. Muutto ja itsenäisen elämän aloittaminen ei kuitenkaan etene kaikilla samanlaisena, vaan siinä voi esiintyä suurtakin vaihtelevuutta ja vaikeita osa-alueita. Erään tutkittavan mukaan kynnys avun pyytämiseen voi olla suuri, koska yleinen oletamus on, että kotoa

poismuutto on asia, jonka kuuluu sujua helposti ilman suuria vaikeuksia. Opiskelijoiden henkilökohtaiset pelot ja vaikeudet liittyivät moniin eri asioihin, joita olivat muun muassa huoli taloudellisesta pärjäämisestä, pelko yksin jäämisestä ja ikävä kotiin jääneitä perheenjäseniä kohtaan. Kuitenkaan kaikkien tutkittavien muuttoon ei liittynyt mitään erityisiä ongelmia, vaan itsenäisen elämän aloittaminen oli sujunut heidän mukaansa yllättävänkin hyvin.

7.1.3. Opiskelijoiden kokemus itsenäistymisestä

Itsenäistymisen teemaa lähestyttiin käsittelemällä ensin opiskelun yhteyttä kokemukseen itsenäistymisestä. Arnettin (2000) mukaan opiskelu on opiskelijalle psyykkisen kehittymisen ja aikuistumisen aikaa (Kouvo ym. 2009, 444). Tämän olivat huomanneet myös tutkittavat kertoessaan oppineensa ottamaan vastuuta sekä opiskelusta että itsenäiseen elämään liittyvistä osa-alueista, kuten kodinhoidosta. Good ja Adams (2008) esittävät, että myönteinen ja kannustava oppimisympäristö ja akateemiset saavutukset ovat avuksi identiteetin rakentamisessa, sillä opiskelijan ja yliopiston toimintaympäristön välinen vuorovaikutus muokkaa opiskelijan identiteettiä (Kouvo, Lairio ja Puukari 2009, 445.) Näin ollen positiiviset kokemukset opiskelusta ja opiskelijayhteisön tuesta voivat tukea nuorta itsenäisen elämän aloittamisessa ja identiteetin rakentamisessa. Myös tutkittavat mainitsivat fuksikavereilta ja tutoreilta saadun tuen yliopistossa opiskelun aloittamiseen ja sopeutumiseen uuteen vaiheeseen elämässään. Itsenäistymistä helpotti se, että tutkittavat kertoivat opiskelun yliopistossa olleen tähän mennessä jopa elämän parasta aikaa, mikä oli myös helpottanut uuteen kaupunkiin sopeutumista.

Haastatteluissa pyysin opiskelijoita määrittelemään, mitä itsenäistyminen heidän mielestään tarkoittaa. Tämä osoittautui osalle tutkittavista vaikeaksi tehtäväksi, mikä kertoo itsenäistymiseen liittyvistä monista ulottuvuuksista sekä sen moniselitteisyydestä. Haastateltavien määritelmässä esiintyi samankaltaisuutta siten, että kaikki nostivat esille vastuunoton itsestä ja omista päätöksistä, itsenäisen arjen pyörittämisen sekä oman talouden hoitamisen tärkeiksi itsenäistymiseen kuuluviksi tekijöiksi. Itsenäistymiseen ja aikuisuuteen siirtyminen voidaan Arnettin (2000) mukaan määritellä kolmen pääkriteerin avulla, joita ovat vastuun ottaminen omasta itsestä, itsenäinen päätöksenteko sekä taloudellinen itsenäisyys (Pulkkinen 2010, 161). Tutkittavien vastaukset olivat siis yhteneväisiä Arnettin määritelmän mukaan, mikä

saattaa kertoa siitä, että itsenäistyminen määrittyy osittain samankaltaisena tapahtumana ja pääkriteerien täyttymisenä. Voidaanhan itsenäistyminen nähdä Havighurstin (1948, 1973) mukaan ikään liittyvänä kehitystehtävänä, jonka jokainen ihminen käy läpi samankaltaisena ja samaan aikaan elämässään (Pulkinen 2010, 166).

Tutkimuksen tehtävässä korostui opiskelijoiden kokemus kotoa pois muutosta. Yhteenvetona voidaan todeta, että kotoa poismuuttoon ja itsenäistymiseen liittyvistä vaikeuksista huolimatta tähän elämänvaiheeseen sisältyy tutkittavien ajatusten mukaan iloa ja henkilökohtaista kasvua. He olivat oivaltaneet kokemustensa avulla, että kotoa muuton jälkeen on ollut mahdollista edetä elämässä ja suunnata sitä haluamallaan tavalla, mikä ei vielä kotona asuessa täysin onnistunut. Tutkittavat kertoivat vapautumisen ja huojuksen tunteesta sekä oman tilan aikaansaamasta ilon tunteesta. Heidän kykynsä vastuunottoon ja itsenäiseen päätöksentekoon oli kehittynyt kotoa poismuuton jälkeen, mikä oli vahvistanut itseluottamusta ja tuonut varmuutta omien valintojen tekemiseen.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Realistisessa luotettavuusnäkemyksessä, jossa tutkimustekstiä pidetään ikkunana todellisuuteen, käytetään ulkoisen ja sisäisen validiteetin käsitteitä. Sisäisellä validiteetilla eli pätevyydellä tarkoitetaan tutkimuksen teoreettisten ja käsitteellisten määrittelyjen sopuointua. Ulkoinen validiteetti taas merkitsee Grönforsin (1982, 174) mukaan tehtyjen tulkintojen ja johtopäätösten sekä aineiston välisen suhteen pätevyyttä. (Eskola & Suoranta 2008, 213.) Tässä tutkimuksessa sisäistä ja ulkoista validiteettia on pyritty parantamaan loogisella käsitteiden määrittelemisellä ja menetelmällisten ratkaisujen tekemisellä. Tutkimuksen ja aineiston keruun sekä analyysin vaiheet on kuvattu yksityiskohtaisesti luotettavuuden lisäämiseksi. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin mahdollisimman sanatarkasti, jotta tutkittavien kokemukset tavoitettaisiin siinä muodossa kuin he halusivat tuoda ne esille. Tutkimuksen kohteena olivat opiskelijoiden henkilökohtaiset kokemukset, jotka sisälsivät arkojakin aihealueita. Tämän vuoksi tutkittavien anonymiteetti on pyritty varmistamaan välttämällä yksityiskohtaisten tietojen esittämistä sekä käyttämällä koodinimiä haastattelukatkelmia lainattaessa.

Jälkikäteen ajattelin, että tutkimuksen luotettavuus olisi parantunut, jos olisin lähettänyt teemahaastattelurungon etukäteen haastateltaville, jotta he olisivat voineet valmistautua kysymyksiin. Osa kysymyksistä tuntui tutkittavista vaikeilta, minkä vuoksi he mainitsivat, että tarvitsisivat lisää aikaa vastatakseni kysymyksiin paremmin. Tutkimukseni tarkoituksena oli kuitenkin opiskelijoiden kokemusten, muistojen ja tunteiden tutkiminen, jotka palautuivat haastattelutilanteessa välittöminä ja autenttisinä haastateltavien mieleen. Haastattelukysymysten etukäteen pohtiminen olisi voinut haitata varsinaisen tutkimustehtäväni toteutumista. Kysymyksissä esiintyi jonkun verran toistoa, joka hankaloitti yhtenäisen haastattelun tekemistä. Haastateltavat saattoivat vastata kerralla useampaan kysymykseen, jolloin jouduin jättämään tiettyjä osa-alueita käsittelemättä. Kysymysten asettelussa oli ajoittain johdattelevuutta, mikä mahdollisesti aiheutti samankaltaisuutta tutkittavien vastausten välillä. Lopullisessa analyysissä jätin lisäksi osan haastatteluissa läpikäydyistä teemoista käsittelemättä, koska ne eivät olleet tässä tutkimuksessa olennaisia.

Aineistonkeruumenetelmänä puolistrukturoitu teemahaastattelu toimi hyvin, koska tarkoituksena oli antaa haastateltavalle mahdollisuus tuoda itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti esille. Tällöin tutkittava on tutkimuksessa merkityksiä luova ja aktiivinen osapuoli. Haastattelussa on myös mahdollista syventää saatavia tietoja lisäkysymysten tai perustelujen pyytämisen avulla. Jo tutkimusta aloitettaessa tiedettiin, että aihe tuottaa moniin suuntiin viittaavia vastauksia, ja tämä oletamus vahvistui haastatteluja tehdessä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 35.)

Eskola ja Suoranta (2008, 217) muistuttavat, että laadullisen aineiston luotettavuudessa on olennaista huomata analyysin loputon tulkinnallisuus. Kvalitatiivisen tutkimuksen arviointia tarkastellut Hammersley (1990) esittää, että samasta ilmiöstä saattaa olla olemassa useita eri väitteitä, kuvauksia ja selityksiä, mutta vain yksi niistä voi olla kerrallaan totuudellinen. Tämä ei kuitenkaan sulje pois sitä, että toisella kertaa ja toisesta näkökulmasta jokin toinen väite, kuvaus tai selitys on edellistä totuudellisempi. (Eskola ja Suoranta 2008, 218-219.) Tässä tutkimuksessa ratkaisut aineiston rajaamisessa sekä analysoinnissa on tehty tutkimustehtävää silmällä pitäen ottaen kuitenkin huomioon aineistolähtöisyys. Tutkimuksen tarkoituksena on ollut selvittää kotoa poismuuttoon ja itsenäistymiseen liittyviä teemoja, jotka ovat olleet yhteisiä tutkimuksen viidelle tutkittavalle. Toisaalta näiden teemojen sisällä esiintyy myös eroavaisuuksia, jolloin ei voida sanoa, että kaikkien opiskelijoiden kokemukset

olisivat olleet samanlaisia. Eroavaisuudet tutkittavien välillä kertovat kokemusten yksilöllisyydestä, jonka esille tuominen on myös ollut tämän tutkimuksen päämäärä.

Kotoa poismuuttoa ja itsenäistymistä olisi ollut mahdollista tarkastella käyttäen eri teemoja kuin tässä tutkimuksessa, mutta olen tehnyt aihepiirien valinnat myös pohjautuen omaan kokemukseeni kotoa poismuutosta ja siihen liittyvästä itsenäisen elämän aloittamisesta. Mielenkiinto tätä tutkimusaihetta kohtaan selittyy omasta elämäntilanteestani. Muutin kolme vuotta sitten pois kotoa ja aloitin opiskelun Jyväskylän yliopistossa. Koin muuton vaikeaksi ja haastavaksi, vaikka se antoi elämälleni myös uudenlaista suuntaa ja sisältöä. Tutkimukseni osoitti, että kaikki tutkittavat kokivat kotoa muuttamisen muuton haasteelliseksi jollakin tasolla. Puolimatka (2010, 107-109) esittää, että ajatus puolueettomasta tutkimuksesta on myyttinen ja toimii usein retorisenä tehokeinona. Siksi pidän omaa lähtökohtaani tutkimusta rikastuttavana.

7.3 Tutkimuksen arviointia ja jatkotutkimusehdotukset

Tutkimukseni tarkoituksena oli tarkastella viiden Jyväskylän yliopiston kasvatusalan opiskelijan kokemuksia viime syksynä tapahtuneesta kotoa poismuutosta sekä siihen liittyvästä itsenäisen elämän aloittamisesta. Päämääränäni ei ollut luoda yleisiä malleja kotoa poismuutosta ja itsenäistymisestä, vaan halusin keskittyä ihmisten yksilöllisiin kokemuksiin. Tutkimuksen tavoite saavutettiin; tutkittavat kertoivat haastatteluissa hyvin henkilökohtaisista tuntemuksistaan ja ajatuksistaan, minkä avulla tutkittava teema avautui monista eri näkökulmista. Opiskelijoiden kokemusten välillä esiintyi samankaltaisuutta, mutta siitä huolimatta polut itsenäisen elämän aloittamiseen olivat subjektiivisia. Näihin eroihin vaikuttivat erityisesti perhesuhteet, aiemmat elämäkokemukset ja perheeltä saatu tuki. Yksi tämän tutkimuksen tärkeimmistä teemoista olikin tutkittavan suhde vanhempiin ja sisaruksiin sekä näissä suhteissa tapahtuneet muutokset kotoa poismuuton vaiheessa. Perhe muodostui keskeiseksi osa-alueeksi sen vuoksi, koska oletin muuton lapsuudenkodista vaikuttavan nimen omaan perhesuhteisiin ja ikään kuin aloittavan uuden vaiheen sekä vanhempien että opiskelemaan lähtevän nuoren elämässä. Jatkossa tulisi selvittää, millä tavalla aikaisemmat elämäkokemukset vaikuttavat kotoa pois muuton kokemiseen.

Perhe-teeman ja kotoa poismuuton lisäksi tutkimuksen kohteena oli selvittää opiskelijoiden erilaisia käsityksiä itsenäistymisestä. Halusin tavoittaa tutkittavien kokemuksen siitä, mitä heidän itsenäistymisprosessissaan on tapahtunut kotoa muuton jälkeen ja millä tavalla muutto on mahdollistanut yksilön kehityksen tässä prosessissa. Tutkittavat kertoivatkin huomanneensa kehitystä tapahtuneen monella eri tavalla esimerkiksi kyvyssä hoitaa käytännön asioita itsenäisesti, mutta myös henkisellä tasolla henkilökohtaisissa ajatusmalleissa. Tämä osoittaa sen, että kotoa poismuutto oli mahdollistanut nopean kehityksen nuoren elämässä, vaikka toisaalta tutkittavat toivat esille ajatuksensa myös siitä, että kehitystä tulee tapahtumaan vielä lisää vuosien varrella. Tärkeää olisi selvittää, miten opiskeluajan itsenäistymisprosessi vaikuttaa myöhemmän ajan yksilön kehitykseen.

Kehityksen ja muuton kautta lisääntyneiden mahdollisuuksien ohella kotoa muuttoon ja itsenäistymiseen liittyvät pelot ja vaikeudet olivat vahvasti esillä tutkimuksessa. Tähän syynä oli se, että tarkoituksenani oli tuoda esille myös itsenäisen elämän aloittamiseen mahdollisesti liittyvä negatiivinen puoli, josta on ehkä vaiettuikin yhteiskunnassamme. Omilleen muuttamista saatetaan pitää luonnollisena ja itsestään selvänä asiana, jonka ei kuuluisi tuntua vaikealta. Tutkittavien vastaukset kuitenkin osoittivat, että muuttoon oli jokaisen kohdalla liittynyt ainakin joitakin vaikeita teemoja, jotka olivat aiheuttaneet huolta etukäteen ja vielä muuton jälkeenkin. Osalla opiskelijoista kotoa muuttoon liittyneet pelot olivat kadonneet, kun he olivat huomanneet, että itsenäinen asuminen oli alkanut sujua hyvin. Toisilla vaikeudet liittyivät enemmän aiempiin negatiivisiin elämäkokemuksiin tai perhesuhteisiin, jotka vaativat edelleen selvittämistä ja pohdiskelua. Mielenkiintoni heräsi siihen, miksi itsenäistymiseen liittyvistä peloista ja vaikeuksista ei puhuta riittävästi.

Tutkimuksessa opiskelijoiden perhesuhteet, yksilöissä tapahtuneet muutokset kotoa poismuuton jälkeen sekä itsenäistyminen ja siihen liittyvät vaikeudet tulivat käsiteltyä viiden eri henkilön kokemusten kautta, mutta jatkoa ajatellen tutkimusta olisi myös syytä laajentaa. Tässä tutkimuksessa tutkittavat olivat 19-21 -vuotiaita naisia. Laajan näkökulman tavoittamiseksi olisi kuitenkin tärkeää haastatella myös miehiä, koska heidän kokemuksiinsa kotoa muutosta on voinut vaikuttaa ratkaisevalla tavalla esimerkiksi armeijan käynti. Uuden perspektiivin toisi vanhempien mukaan ottaminen tutkimukseen. Heitä haastatteleamalla olisi mahdollista kartoittaa heidän kokemuksiaan ja tuntemuksiaan lapsen kotoa poismuutosta ja perhesuhteiden muuttumisesta. Vanhempien kokemusten yhdistäminen nuoren kokemuksiin voisi antaa tarkempaa

tietoa esimerkiksi siitä, millä tavoin nuorta voitaisiin tukea paremmin kotoa poismuuton vaiheessa.

Haastateltavia valitessa kriteerinä oli nykyinen asumismuoto, koska ajattelin sen vaikuttavan tutkittavien kokemuksiin kotoa lähdöstä ja itsenäistymisestä, mutta sillä ei kuitenkaan ollut juurikaan merkitystä, eikä se näytellyt suurta osaa nuorten kokemuksissa tai vastauksissa. Jatkossa erilaisiin asumismuotoihin olisi mahdollista keskittyä toisenlaisilla kysymyksenasetteluilla. Esimerkiksi se, asuuko nuori samalla paikkakunnalla vanhempiensa kanssa, vaikka asuukin jo omillaan, voisi vaikuttaa nuoren kokemukseen kotoa poismuutosta. Itsenäistymisestä prosessina olisi voinut saada tarkempaa tietoa, jos olisin haastatellut henkilöitä, jotka ovat asuneet jo useamman vuoden poissa lapsuudenkodista. Tällöin varsinaiseen kotoa muuttoon liittyvien tuntemusten tutkiminen olisi kuitenkin ollut vaikeaa, koska tapahtumasta olisi kulunut kauemmin aikaa. Tässä tutkimuksessa tarkoituksena oli joka tapauksessa syventyä muuttoon liittyviin kokemuksiin, jotka palautuivat vielä herkästi tutkittavien mieleen. Oli tärkeää, että he pystyivät kertomaan sekä haikeuden että ilon tunteistaan, jotka osoittivat kotoa poismuuton ja itsenäisen elämän aloittamisen olevan merkityksellisiä tapahtumia nuoren elämässä.

Tämän tutkimuksen merkitys voidaan nähdä tiedon antamisena nuoren kotoa poismuuton ja itsenäistymisen kokemuksista. Muuttoon liittyvien kokemusten ja tuntemusten tarkasteleminen on hyödyllistä nuorelle itselleen, koska tällöin hän voi oppia lisää esimerkiksi omista suhtautumistavoistaan ja selviytymiskeinoistaan uudessa tilanteessa. Tämän lisäksi vanhempien on hyödyllistä saada tietoa nuorten kokemuksista, koska heidän antamansa tuki muutossa ja itsenäistymisessä sekä suhtautuminen näihin tapahtumiin ovat tärkeitä. Tämä tutkimus osoitti, että nuoret kaipaavat sekä tukea että hyväksyntää valinnoilleen, jolloin vanhempien rooli kotoa poismuuton vaiheessa korostuu. Vanhemmat voivat siis osaltaan vaikuttaa siihen, minkälaisena nuori kokee kotoa lähdön. Myös tutoreiden, opettajien ja muiden opiskelijoiden kanssa paljon, erityisesti ensimmäisenä opiskeluvuotena, tekemisissä olevien henkilöiden on tärkeää ottaa huomioon nuorten kotoa poismuutto ja siinä mahdollisesti koetut vaikeudet. Tutkittavat kertoivat onnistumisten kokemusten opiskelussa tukevan itsenäistymistä, jolloin myös opettajilla ja tutoreilla on mahdollisuus tukea ja auttaa nuorta tässä tärkeässä elämänvaiheessa.

LÄHTEET

- Aapola, S. & Ketokivi, K. 2005. Polkuja ja poikkeamia - Aikuisuutta etsimässä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Dunderfelt, T. 1998. Elämänkaaripsykologia: lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen. Porvoo, Helsinki, Juva: WSOY.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Galambos, N. L. & Kotylak, L. A. 2012. Transformations in parent–child relationships from adolescence to adulthood. Teoksessa Laursen, B. & Collins W. A. (toim.) Relationship pathways: from adolescence to young adulthood. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc, 23-43 [viitattu 5.2.2013]. Saatavilla www-muodossa: <<http://knowledge.sagepub.com.ezproxy.jyu.fi/view/relationship-pathways/SAGE.xml?rskey=git7hE&row=9>>.
- Goldscheider, F. & Goldscheider C. 1999. The changing transition to adulthood: leaving and returning home. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc [viitattu 5.2.2013]. Saatavilla www-muodossa: <<http://knowledge.sagepub.com.ezproxy.jyu.fi/view/the-changing-transition-to-adulthood/SAGE.xml>>.
- Herranen, J. & Harinen, P. 2008. Kohti hyvää aikuisuutta: ”omilleen asettumisen” kulttuurinen kuva. Aikuiskasvatus 28 (1), 4-14 [viitattu 3.2.2013]. Saatavilla www-muodossa: <<http://elektra.helsinki.fi.ezproxy.jyu.fi/se/a/0358-6197/28/1/kohtihyv.pdf>>.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hoikkala, T. 1993. Katoaako kasvatus, himmeneekö aikuisuus? Aikuistumisen puhe ja kulttuurimallit. Helsinki: Gaudeamus.
- Hurme, H. 2008. Perhe kehityksen kontekstina. Teoksessa Lyytinen, P., Korhonen, M. & Lyytinen, H. (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan: kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY, 139-156.
- Koski, L. & Moore, E. 2001. Näkökulmia aikuisuuteen ja aikuiskasvatukseen. Aikuiskasvatus 21 (1), 4-13 [viitattu 4.2.2013]. Saatavilla www-muodossa: <<http://elektra.lib.helsinki.fi.ezproxy.jyu.fi/se/a/0358-6197/21/1/nakokulm.pdf>>.

- Kroger, J. 2000. Identity development: adolescence through adulthood. Thousand Oaks, London and New Delhi: Sage Publications, Inc.
- Kroger, J. 1989. Identity in adolescence: the balance between self and other. London and New York: Routledge.
- Lyytinen, H., Eklund, K. & Laakso, M-L. 2008. Varhainen kognitio, temperamentti ja vuorovaikutus. Teoksessa Lyytinen, P., Korkiakangas, M. & Lyytinen, H. (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan: kehitys kontekstissään. Helsinki: WSOY, 40-65.
- Martikainen, L. 2006. Suomalaisten nuorten aikuisten elämään tyytyväisyyden monet kasvot. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 287 [viitattu 2.2.2013]. Saatavilla www-muodossa: <<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13390/9513925749.pdf?sequence=1>>.
- Nurmi, J-E. 2010. Nuoruus. Teoksessa Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. (toim.) Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY, 124-159.
- Kokkonen, M. 1997. Tunteiden kokemisesta tunteiden kohtaamiseen. Teoksessa Pulkkinen, L. (toim.) Lapsesta aikuiseksi. Jyväskylä: Atena, 191-205.
- Kouvo, A., Lairio, M. & Puukari, S. 2009. Yliopisto-opiskelu osana opiskelijan elämän ja identiteetin rakentumisesta. Kasvatus 40 (5), 443-453 [viitattu 3.2.2013]. Saatavilla www-muodossa: <<http://elektra.helsinki.fi.ezproxy.jyu.fi/se/k/0022-927-x/40/5/yliopist.pdf>>.
- Kuusinen, J. 2008. Nuorten aikuisten kehitystehtävät onnellisuus ja kehityksen hallinta. Teoksessa Lyytinen, P., Korkiakangas, M. & Lyytinen, H. (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan: kehitys kontekstissään. Helsinki: WSOY, 311-322.
- Pappi, E. & Saloranta, J. 2013. Kotoa mukaan neuvoja ja ruokaa. Keski-suomalainen 2.5.2013, 7.
- Pulkkinen, L. 2010. Aikuisuus. Teoksessa Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. (toim.) Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY, 160-205.
- Puolimatka, T. 2010. Tiedekeskustelun avoimuuskoe. Helsinki: Uusi Tie.
- Raitanen, M. 2001. Aikuistuminen - uusi vaihe elämässä vai uusi elämä vaiheessa? Teoksessa Sankari, A. & Jyrkämä, J. (toim.) Lapsuudesta vanhuuteen: iän sosiologiaa. Vastapaino, 187-224.

- Raitanen, M. 2001. Itsenäistyminen tietää köyhtymistä. Teoksessa Kuure, T. (toim.)
Aikuistumisen pullonkaulat. Helsinki: Nuorisoasiain neuvottelukunta, 97-108.
- Rantala, L. H. 1975. Nuoren itsenäistyminen tutkimustulosten valossa. Helsinki:
Kirjaneliö.
- Rönkä, A. 1992. Nuoren aikuisen sosiaalinen selviytyminen: katsaus kirjallisuuteen.
Jyväskylän yliopisto. Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksen julkaisuja 319.
- Salmela-Aro, K. 2007. Erilaiset polut siirtymässä aikuisuuteen. *Psykologia* 42 (3), 224-
226 [viitattu 3.2.2013]. Saatavilla www-muodossa:
<<http://elektra.helsinki.fi.ezproxy.jyu.fi/se/p/0355-1067/42/3/erilaise.pdf>>.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki:
Tammi.
- Valery, J. H., O'Connor, P. & Jennings, S. 1997. The nature and amount of support
college-age adolescents request and receive from parents. *Adolescence* 32 (126),
323-337 [viitattu 7.2.2013]. Saatavilla www-muodossa:
<<http://search.proquest.com.ezproxy.jyu.fi/docview/195934623?accountid=11774>>
- .

LIITE 1: Haastattelurunko

Taustatiedot:

- Ikä?
- Perhetausta?

Kotoa poismuutto:

- Miltä kotoa poismuutto tuntui? Miten se sujui?
- Minkälaisia asioita muuttoon liittyi?
- Tuntuiko jokin asia erityisen vaikealta kotoa lähtemisessä? Miksi?
- Minkälainen on tämänhetkinen asumismuotosi? Miltä yksin/muiden ihmisten kanssa asuminen on tuntunut ja miten sopeutuminen on sujunut? Minkälaisia asioita muuttuneeseen asumismuotoon on liittynyt?

Vanhemmat ja perhe:

- Minkälainen suhteesi on vanhempiisi? Sisaruksiin?
- Miten koet suhteen vanhempiin muuttuneen kotoa poismuuton jälkeen? Kotiin mahdollisesti jääneisiin sisaruksiin?
- Miten vanhemmat ja sisarukset suhtautuivat kotoa poismuuttoosi? Minkälaisia muutoksia heissä huomasit?
- Kuinka usein käyt lapsuudenkodissasi ja miksi? Miltä sinne palaaminen on tuntunut? Mitä asioita kaipaavat lapsuudenkodistasi?

Tuki:

- Minkälaista tukea koit saaneesi muutossa vanhemmiltasi ja perheeltäsi?
- Minkälaista tukea koet saavasi tällä hetkellä vanhemmiltasi ja perheeltäsi liittyen itsenäistymiseesi? Koetko tarvitsevasi tukea?
- Minkälaista tukea olisit tarvinnut, mutta et välttämättä saanut?

Opiskelu:

- Miltä opiskelun aloittaminen tuntui?
- Minkälaiseksi koet opiskelun yliopistossa verrattuna lukioon?
- Miten opiskelu/opiskelijayhteisö on tukenut itsenäistymisprosessiasi?

Itsenäistyminen:

- Mitä itsenäistymisellä tarkoitetaan ja minkälaisia asioita siihen liittyy?
- Miten koet yhteiskunnan vaikuttavan itsenäistymiseen? Tukeeko tai estääkö yhteiskunta itsenäistymistä jollain tavalla?
- Minkälaisessa vaiheessa koet olevasi itsenäistymisprosessissasi?

- Minkälaisia haasteita tai pelkoja itsenäistymiseen liittyy?
- Minkä asian/asioiden olet kokenut olevan vaikeita itsenäistymisessä? Miten olet selviytynyt vaikeuksista?
- Minkälaisia muutoksia olet kokenut itsessäsi (esimerkiksi ajatusmalleissa) tapahtuneen kotoa poismuuton jälkeen?
- Minkä asian/asioiden koet onnistuneen/tuottaneen iloa kotoa poismuutossa ja itsenäistymisessäsi tähän mennessä?
- Minkälaisia asioita toivot tulevaisuudeltasi?